

МИНИСТЕРСТВО ПРОСВЕЩЕНИЯ РОССИЙСКОЙ ФЕДЕРАЦИИ

Министерство образования Чувашской Республики

Администрация Красночетайского муниципального округа

МБОУ "Мижеркасинская ООШ"

РАССМОТРЕНО

СОГЛАСОВАНО

УТВЕРЖЕНО

Председателем

ШМО учителей

И.о. директора

Протокол № 1

Протокол № 1

В. В. Дашаго

от «29» августа 2023 г.

от «29» августа 2023 г.

Приказ № 43/2-В

от «30» августа 2023 г.

РАБОЧАЯ ПРОГРАММА

учебного предмета «Чувашский язык»

для обучающихся 4 класса

с. Мижеркасы 2023

Чăваш пуçламăш шкулĕн 4-мĕш класĕнче чăваш чĕлхине вĕрентесси

Ăнлантарни

Тăван чĕлхе вĕрентесси виçĕ пайран тăрать: 1) вулама-çырма вĕрентесси; 2) пуплев ёç-хĕлĕсене (вулав, çыру, калу, итлев) вĕрентесси; 3) пуплеве пур енлĕн аталантарнă май чĕлхе пулăмĕсемпе ансат паллаштарасси, пуплеве тишкерме вĕрентесси. Çак виçĕ пая пуплеве аталантарас тĕллев пĕрлештерсе тăрать. Çапла вара, тăван сăмахлăха вĕрентни кирлĕрен те кирлĕ ģлайсемпе хăнăхусене аталантарса сирĕплетессипе тўррĕнех çытхăнмалла. Çав ģлайсемпе хăнăхусем шутĕнче — ģнланса вуласси тата тĕнласси, çыхăнуллă калаçасси, çырасси. Çавăнпа пĕрлех ачасене чĕлхе ģслăлăхĕпе литература пĕлĕвĕн ансат ģнлавĕсемпе, литературăпа сăмахлăх ўнерĕ пек паллаштарнă май вĕсен харпăр хăйĕн тата юлташĕсен пуплевне сăнас, чĕлхе илемне туйса ģна тарăнрах пĕлес туртăмне амалантармалла. Пĕтĕм халăх усă куракан литература чĕлхин сасă тытăмĕпе, сăмах пуянлăхĕпе, морфологи тата синтаксис мелĕсемпе паллаштарнă хушăрах вĕсене вырăнти калаçу уйрăмлăхĕсене курма та вĕрентмелле.

Ача пуплевĕнчи тĕп ёç-хĕлсене (тĕнлассине, калаçассине, вулассине, çырассине) аталантарса пынипе пĕрлех тăван чĕлхе вĕрентнĕ чух пуçламăш шкулта çакăн пек пысăк та пархатарлă тĕллевсене пурнăçламалла:

- вĕренекенсен çынлăх туйăмĕсене вăйлатмалла, пурнăçа юратма, ырра шанса тăма тата хайсене те ырă кăмăллă, сăпайлă пулма хăнăхтармалла;
- ачасем таврари пурнăç, этемпе çут çанталăк çинчен мĕн пĕлнине анлăлатмалла;
- ачасен çыхăнуллă тата сăнарлă шухăшлавĕпе асне, асамлас хевтине аталантармалла;
- вĕренў ёç-хĕлне лайăхрах хăнăхтарса, унăн ģлайĕсене «алла илме» май памалла; вĕренў вăхăчĕпе перекетле усă курма, харпăр хăй тĕллĕн ёçлессин ансатрах мелесене чухлама вĕрентмелле;
- тăрăшуллă та тимлĕ вĕренме, кĕнекепе кăсăкланма хăнăхтармалла.

Программари веренў материалĕпе верентў меслечĕсем ачасене сирĕп пĕлўпе ģлайсем, кирлĕ ханăхусем ларччăр тесен дидактикăн тĕп принципĕсене асра тытса вĕренў ģнланулăхĕпе кăсăклăхне, çыхăнулахĕпе тĕллевлĕхне ялан пурнăçласа пымалла.

ВУЛАС-ҘЫРАС МЕХЕЛСЕНЕ НИКЁСЛЕССИНЕ ЛИТЕРАТУРА ЧЁЛХИНЕ ВЁРЕНТЕССИПЕ ТАТА ПУПЛЕВЕ АТАЛАНТАРАССИПЕ ҘЫХАНТАРАССИ

Таван чёлхе вёрентессин пёрремёш тапхәрә 1-мёш класра авән уйәхәнчен пусласа ака уйәхән җурри таран тәсәлать. Ку тапхәрән тәп тёллевё - таван җыулаһпа усә курас мехелсене никёслесси. Ҙак тёллеве пурнәҗласси чи малтан литература чёлхипе усә курма (җав шутра итлесе әнланасси, калаҗасси) хәнәхтарнинчен пусланать, ун җине таянать. Тапхәр икё пая уйрәлать. Пёрремёшән тёллевё - ачасене сас паллисем вёренме хатёрлесси. Ҙак тёллеве вёсен җыхәнүүлә пуллевре предложенисене, предложенири сәмахсене, сәмахри сыпәксене тата сасәсене илтес-уйәрас пултарулаһне аталантармалла. Иккёмёшән тёллевё - вулас-җырас ансат хәнәхусем парасси.

Литература чёлхипе усә курма вёрентес шутпа ачасене экскурсисене илсе җуренё, җут җанталәк пуләмёсене сәнаттарнә май вёсем таврари пурнәҗ җинчен мён пёлнине әнләлатмалла, вёсен сәмах йышне пуянлатмалла, тәтәшрах тёл пулакан грамматика формисене, синтаксис конструкциясене пуллевре җирәплетмелле. Вёренү материалёпе меслечёсем ачасен пётёмёшле аталанәвне хәвәртлатма, вёренүри тәрәшулаһне, юлташләхпа тусләх, ушкәнләх туйәмёсене вәйлатма пуләшмалла.

Вулама-җырма вёрентес ёҗре анализпа синтез меслечән хальхи вариантне тәпе хумалла. Вәл әсләләхән паянхи шайёпе килёшсе тәрәт, ачасен әс-тәнне, пуллевне әнәҗлә аталантарма май парать, әнланса, тёрёс те паләртуллә вулама вёрентессине чылай җәмәллатать. Вёренекенсем малтанхи кунсенченех пуллеври предложенисене, предложенири сәмахсене, сәмахри сыпәксене, сасәсене илтме-уйәрма пуслаҗҗё. Ерипенех сасәсене сас паллисемпе паләртма, ансат сәмахсем пухма, предложенисемпе җыхәнүүлә текстсене әнланса, тёрёс (малтан - сыпәкән, унтан - тулли сәмахән) вулама хәнәхса пыраҗҗё.

Вуланипе пёрлех вёсен җыру хәнәхәвёсем те йёркеленеҗҗё: сасәсене сас паллисемпе паләртма, сас паллисемпе сыпәксенчен сәмахсем пухма, ал җыравёнчен тата пичетленч текстран сәмахсемпе предложенисем җыраса илме, ансат тытәмлә сәмахсемпе вёсенчен тәрәкан кёске предложенисене илтнё тәрәх җырма, предложение, җынсен е чёр чунсен пайәр ячёсене пысәк сас паллипе пусласа җыма вёренеҗҗё.

Хутла вѣрентнѣ тапхӑр тӑршшӗпех ачасен сасӑ сисӗмне (сӑмахра, сыпӑкра уйрӑм сасса илтес-уйӑрас, сасӑсем мӗнле черетленнине асӑрхас пултарулаӑхне) аталантарма тӑрӑшмалла, ҫавӑнпа пӗрлех вӗсен сасса, сыпӑка уҫамла та тӗрӗс калас хӑнӑхӑвӗсене лайӑхлатса пымалла.

Вулама-ҫырма вӗрентмелли уроксенче ачасен тӑнлас, ҫын пуплевне ӑнланса та туллин асӑмлас ӑслайӗ те аталанать. Вӗсем класс умӗнче калаҫма, ыйтусене хуравлама, ыйту пама, вуланине каласа пама, хӑйсен сӑнавӗсем ҫинчен, курнӑ фильмсем, ӱкерчӗксем ҫинчен ҫыхӑнулла каласа кӑтартма вӗренеҫҫӗ.

Уроксенче туяннӑ пӗлӱсемпе, ӑслайсемпе ачасем класс тулашӗнчи вулав вӑхӑтӗнче, ушкӑнпа кӗнеке пӑхна чух усӑ курма хӑнӑхӑҫҫӗ. Ултӑ ҫулхи ачасен ӱсӗмне шута илсе, вулама-ҫырма вӗрентнӗ пуҫламӑш тапхӑрта вӗсен урокри ӗҫ-хӗлне нумай енлӗ йӗркелеме тӑрӑшмалла: ӱт-пӗве вылятмалли хӑнӑхтарусемпе вӑйӑсем ирттермелле, юрлаттармалла, сӑвӑ калаттармалла, вӑйӑ мелӗсемпе, букварьти евӗр вулав-ҫыру вӑййисемпе ытларах усӑ курмалла. Ку шута «сапаланнӑ» сӑмахсене сас палисемпе сыпӑксенчен пухасси, сӑмах сӑнчӑрӗсем тӑвасси, хӑвӑрт калӑшсем каласси, пуҫ ватмӑшсем, ребуссем шутласси т.ыт.те кӗрет. Вӗсемпе вырӑнла усӑ курни ачасене кантарма, ӑс-тӑнне уҫалтарма пулашаты, пӗр ӗҫрен тепӗр ӗҫе харӑссӑн куҫассине те ҫӑмӑллататы.

Ку тапхӑрта ачасем вӗрентӱҫӗ ертсе пынипе ҫут ҫанталӑк улшӑнӑвӗсене, ҫулталӑк вӑхӑчӗсем ылмашнӑҫемӗн ӗтем пурнӑҫӗпе ӗҫӗ епле улшӑннине сӑнаҫҫӗ, ҫакӑн ҫинчен ҫыхӑнулла каласа пама вӗреннӗ май литература чӗлхипе вырӑнти калаҫӑва уйӑрас хӑнӑхусем илеҫҫӗ.

ЧӖЛХЕНЕ ТИШКЕРЕС ХӐНӐХУСЕНЕ НИКӖСЛЕССИ, ЧӖЛХЕ ПӖЛӖВӖН ТЕРМИНӖСЕМПЕ ПАЛЛАШТАРАССИ

Пуплеве пур енлӗн аталантарасси вулас, ҫырас, ҫыхӑнулла калаҫас, тӑнласа ӑнланас мехелсене куллен вӑйлатни ҫинче никӗсленсе тӑраты. Шӑп ҫавӑнпа ӗнтӗ тӑван чӗлхе урокӗсенче ҫыхӑнулла текстпа ӗҫлесси тӗп вырӑнта пулмалла. Ачасем ӑна вуласа е тӑнласа ун тӑрӑх калаҫаҫҫӗ, хӑйсем текст хайлаҫҫӗ, ҫыру хӑнӑхтарӑвӗсем пурнӑҫлаҫҫӗ.

Анланса вулас тата тәнлас, уса́млă сырас тата калаҫас мехеле аталантарасси ҫак пуллев ёҫ-хёлёсене ҫёнёрен тепрер хут пурнаҫланипе ҫеҫ сыхәнмасть. Кашни ҫёнё урокрах ачасен пуллевён төрлө енне, вёсен чёлхе мулён төрлө сийёпе уса курма пёлнине ҫине-ҫинех ҫирёплетсе, анләлатса пымалла. Саса́сене төрёс калас, вёсене сырура палартас, интонаци мелёсемпе пёлсе уса курас асталәха куллен якатмалла.

Таван сыруләх чёлхин са́мах йышё выранти (тури, анатри) калаҫурипе танлаштарсан чылай уйрәлса тарать. Ҫакна шута илсе ачасене кулленех сыруләх чёлхин са́махләхёпе паллаштармалла, уроксене ятарласа словарь хәнәхтаравёсем кертмелле. Ҫав шутра сыва́х пёлтерёшлө са́махсемпе хирёсле пёлтерёшлисене тупса палартасси, темиҫе пёлтерёшлө са́махсене аса́рхасси, пёр пек пайсенчен таракан (пёр тымартан, пёр аффикс хушәнса пулнә) са́махсене, ҫавән пекех пёр темәпа сыхәннисене ушкәнласси, аса илсе каласси е сырасси, вёсен пёлтерёшне тавса́расси пулмалла.

Паянхи орфографи правилисем икё никёс ҫине төренеҫсё. Тёп ча́ваш чёлхинчи са́махсене чән ча́вашла, «каланә пек» (атте, анне, атә, пәтә, упа, эфир, аппа) сырассё. Вырәс чёлхинчен «урәхлатмасар» илнө са́махсене - «вырәсла» (парта, медаль, баян, колхоз, завод, фабрика). Ҫавна шута илсе ачасен са́мах йышне пуяллатнә май вырәс чёлхи урлә кёнө са́махсене туйма, вёсене мёнле сырнине аса́рхама вёрентмелле.

Пуллеле аталантармалли тепёр аслай - ачасем таван чёлхери морфологи мелёсемпе, урәхла каласан, са́махсен төрлө формипе уса курма пёлнине куллен лайәхлатасси.

Морфологи формисемпе уса курма пёлни синтаксис мелёсемпе төрёс уса курма вёрентес ёҫре пуләшать. Шкула тин ҫеҫ ҫуре́ме тытәннә ачан пуллевё морфологи формисем енчен кәна мар, са́мах майлаша́вёсемпе предложенисен каләпёсем төлөшёнчен те чухәнрах. Шухәша төрёс әнланма, әна уса́млән палартма

хәнәхтарас тесен пусламәш классенче вёренекенсене төрлө каләплә са́мах майлаша́вёпе, предложенипе уса курма вёрентмелле, вёсен пуллевён синтаксисне аталантармалла. Ку төллеле пурнаҫласси чёлхе асла́ләхне ятарлә вёрентнипе мар, урокран урока ту са пыракан төллелө хәнәхтарусем пуләшнине пулса пымалла. Ҫамрәксен чёлхи ту́рккес те кәнттам ан пултәр тесен вёсене хутшәнурә ыра та евёк пулма вёрентмелле, чёлхемёрпе пёлсе те сисёмлө уса курма хәнәху памалла. Ҫапла вара, чёлхе культури, стилистики - таван чёлхе урокёсенче тимлемелли тепёр пыса́к төллев. Ку төллев сыхәнуллә пуллеле вёрентессипе пёр килет.

Хутшӑнура (диалогра) тӑван чӗлхемӗр «мулӗпе» уса курма, сыханулла калав тума пӗлнине лайӑхлатасси - чӗлхемӗр пуянлӑхӗн пур сийӗпе те уса курма пӗлнине «шӑратса сыпӑстаракан» тӗллев. Ку тӗлleve пурнӑсlassи пуллев хӑнӑхтарӑвӗсем сине таянмалла. Вӗсем урокра тӗп вырӑн йышӑнмалла. Вӗсемсӗр пусне кашни урокрах фонетика, орфографи, лексика, морфологи, синтаксис, стилистика хӑнӑхтарӑвӗсем те пулмалла. Пулleve аталантарассин тухӑслӑхӗ шӑпах ӗнтӗ пуллев хӑнӑхтарӑвӗсене «чӗлхе» е аспект хӑнӑхтарӑвӗсемпе сирӗpletсе пынинчен килет.

Пулleve аталантарассин виҫсӗмӗш ӗнӗ вӑл — ачасене пулleve тишкерме хӑнӑхтарни, урӑхла каласан, чӗлхе тишкерӗвне вӗрентни. Ку вӑл пулleve фонетикапа графика, орфографипе пунктуаци, мор-фологипе синтаксис, сӑмах тытӑмӗпе сӑмах пулӑвӗ ӗнчен ансаттӑн тишкерессипе сыханать.

Ҷакна асра тытмалла: кӑткӑс пулӑмсене тишкерме сӗннин усинчен сиенӗ ытларах пулӗ.

Чӗлхери ансат пулӑмсене тишкернӗ май ачасене чӗлхе ӑслӑ-лӑхӗн терминӗсемпе паллаштарса вӗсене ӑнланма, вӗсемпе уса курма вӗрентмелле. Терминсемпе уса курма вӗрентесси - ерипен, васкамасӑр туса пымалли ӗҫ. Вӑл пулleve аталантарассине кансӗрлемелле мар. Терминсемпе уса курма вӗрентесси вулас-сипе, тӑнlassипе, каласури йӑнӑшсене асӑрхаса тӗрлетессипе сӑмӑллӑнах сыханать. Терминсене ытларах чух чӗлхе ӑслӑлӑхӗн определенийӗсемсӗрех, лексика мелӗпех ӑнлантармалла. Вӗсем ачасен пуллевӗнче тӗрлӗ хӑнӑхтару тунӑ май сирӗplenсе пымалла. Ачасен вӗренӗри усӗмне терминсемпе уса курма пӗлнине тӗпе хур-са мар, пуллевӗн (вуласси, сырасси, ӑнкарса тӑнlassи, сыханулла каласасси) аталану шайне мала хурса хакламалла.

Ятарлӑ хӑнӑхтарусем тунӑ май вӗренекенсем сӑмахӑн сасӑ тытӑмне ӑнкарма, вӑл сыпӑксене пайланнине асӑрхама, унӑн пӗлтерӗшлӗ пайӗсене уйӑрма хӑнӑхасӗ, пуллев пайӗсемпе, вӗсен паллӑрах формисемпе, предложени тӗсӗсемпе, предложени членӗсемпе, тӗрес сырмалли йӗркепе паллашасӗ, чӗлхе материалне ушкӑнлама, танлаштарма, пӗтӗмлетме хӑнӑхса пырасӗ.

Чӗлхе «мулӗн» тӗрлӗ сийне тишкересси класран класа анлӑланса пырать, пулleve аталантарассин тӗллевӗсемпе тачӑ сыханать. Тӑван чӗлхене тишкерме вӗрентесси пусламӑш классенче сакнашкал йӗркепе пулса пырать.

Сасӑсемпе сас паллисем. Вӗсем хушшинчи уйрӑмлӑхсем сӑнчен ачасем 1-2-мӗш классенчех пӗлесӗ. Сасӑсем уса тата хупӑ, хытӑ тата сепсе, янравлӑ тата янравсӑр пулнине палӑртма вӗренеҫсӗ; *сытӑк, пусӑм* ӑнлавсемпе паллашасӗ, схемӑпа уса курса сӑмахсен сасӑпа сас

палли тытӓмне тишкерещӓ. Вулама-сырма вӑренмелли кашни урокрах ачасем пуплевӑн ансат тӑслӑхӑсене пӑхса тухащӓ, ҫавна май фонетика терминӑсемпе усӓ курма та хӑнӑхащӓ. 2-мӑш класра фонетика графика тишкерӑвӑ тӑрӑс сырма вӑрентессипе тата пуплев кӑлтӑкӑсене юсассипе ҫыхӑнать.

3-4 – мӑш классенче ачасен ҫак пӑлӑвӑсемпе аҫлайӑсем, хӑнӑхӑвӑсем малалла аталанащӓ. Вӑсен пуплеве тӑнлас-итлес сисӑмӑ ҫивӑчленет, сӑмахӑн сасӑпа сас палли тытӓмне чухласси лайӑхланать. Ку тапхӑрта фонетика графика тишкерӑвӑпе усӓ курнин тӑп тӑллевӑсем - йӑнӑшӑр сырса илес, илтнипе сырас, сырнине тӑрӑслес аҫлайсене вӑрентесси, тӑрӑс сырас хӑнӑхусене лайӑхлатасси.

Тӑпрен илсен, фонетика графика тишкерӑвне вӑрентнин тӑллевӑсем 1-мӑш класра та, 2-мӑш -4 -мӑш классенче те пӑрешкел: ачасем сасӑсене аҫланса уйӑрма, вӑсене тӑван ҫырулахра йышӑнӑ пек палӑртма вӑренмелле. 1-мӑш класс пӑтернӑ тӑле вӑсен ҫакна пӑлмелле: каланипе сырни хушшинче тӑрӑ шайлашу ҫук, сӑмахри сасӑсемпе сас палисен йышӑ пур чухне те пӑр пек мар, чылай сас палин темиҫе пӑлтерӑш пулат (сӑмахран, хытӑ хупӑ сасса та, ҫемҫине те пӑр пек палӑртатпӑр: ут - ут, сӑн - сӑн), хӑш-пӑр сас пали икӑ сасса палӑртать (яка, юрӑ, ешӑк), тепӑр чухне пӑр сассах икӑ сас пали сырса палӑртатпӑр (кукӑль, мӑкӑнь, вулат).

2-мӑш класра вырӑс чӑлхинчен кӑнӑ хӑш-пӑр сӑмахсене калассипе, сырассипе паллаштарма пуҫлатпӑр. Кунсӑр пуҫне ачасем чӑн чӑваш сӑмахӑсенчи вӑрӑмланӑ сасса илтме, ансат тӑслӑхсенче аҫна икӑ пӑр пек сас пали сырса палӑртма вӑренещӓ, илтнипе (диктант) сырма хӑнӑхащӓ.

3-4 -мӑш классенче тӑрӑрен хӑнӑхтару пурӑҫланӑ май вӑренекенсем тӑрӑс сырассин йывӑрлӑхӑсене аҫархама-туйма, орфографин чылай правиле усӓ курма пуҫлащӓ. Ҫапла вара, сӑмахӑн сасӑпа сыпӑк тытӓмне тишкерес хӑнӑхусене лайӑхлатса пырса, вӑсене сӑмахӑн пӑлтерӑшлӑ пайӑсене аҫархамалли хӑнӑхтарусемпе ҫыхӑнтарса ачасен тӑрӑс сырас мехелне вӑйлатсах пыратпӑр. Унсӑр пуҫне фонетика графика тишкерӑвӑ ачасен пуплев культурине (сасӑсене уҫӑмлӑн кӑларасси, сӑмахсене лите-ратура чӑлхинчи пек каласси, пуплев янравлӑхӑ) лайӑхлатассипе тачӑ ҫыхӑнмалла.

Сӑмах. Пуҫламӑш школта вӑренекенсен сӑмах йышне пуяллатассине тӑватӑ сулӑпех тӑп тӑллевсенчен пӑри тесе шутламалла. Ку тӑлleve пуплеве пур енлӑн аталантармалли уроксенче тӑрӑ хӑнӑхтару тутарса пурӑҫламалла. Чӑлхемӑрти сӑмахсем вӑл е ку япалана, пулӑма, вӑсен ӑҫне т.ыт.те палӑртнине, пӑлтерӑшӑпе ҫывӑх е хире-хирӑс пулнине, предложенире, текста сӑмахпа темиҫе пӑлтерӑшпе усӓ курма май

пуррине ачасем чѣлхе теорине тўррѣн вѣренсе мар, тѣрлѣ ханѣхтару, сѣнавсем тунѣ май куѣ кѣрет курмалла. Вѣсем шухѣша тѣрѣсрех палѣртакан сѣмахсене суйлама вѣренсе пырасѣ, сѣмах йышѣ пуянланса пырать, унпа усѣ курасси лайѣхланать.

2-мѣш -мѣш класра сѣмах тытѣмѣпе (*сѣмах тымарѣ, пѣр тымарлѣ сѣмахсем*) паллаштарма пѣхнѣ. Анчах ку терминсемпе паллаштаричченех сѣмахсем пѣлтерѣшлѣ пайсенчен тѣнине асѣрхама пулѣшакан, вѣл е ку пѣлтерѣшлѣ пай пуррине кура сѣмахѣн пѣлтерѣшне тавсѣрма вѣрентекен ханѣхтарусемпе усѣ курмалла. Сѣка ачасен сѣмах йышне пуянлатас ѣсре пысѣк вырѣн йышѣнмалла.

3-мѣш класра сѣмах тытѣмне туллинрех вѣренме палѣртнѣ. Вулав тата сыру ханѣхтарѣвѣсем пурнѣсланѣ май вѣренекенсем ансат тѣслѣхсенче сѣмах тѣвакан тата сѣмаха улѣштаракан аффикссене асѣрхама пусласѣ, сѣпла вара вѣсем сѣмахпа сѣмахѣн форми хушшинчи уйрѣмлѣха курма ханѣхасѣ. Сѣмах тытѣмне тишкерме ханѣхни ѣна мѣнле сѣрмаллине тавсѣрма, сѣрнине тѣрѣсленѣ чух сѣк ѣслайпа усѣ курма май парать. Вырѣс чѣлхинчен кѣнѣ сѣмахсенче б, г, д, ж, з, с, о, ц, щ сас паллисем сѣратпѣр; хупѣ сасѣ икѣ усѣ сасѣ хушшинче вѣрѣммѣн илтѣннѣ чух та ѣна час-часах вырѣс чѣлхинчи евѣр пѣр сас паллипех паллѣ тѣватпѣр (парта, Саша, математика), пусламѣш формѣра сѣмах вѣсѣнчи [ѣ] сасса а е я сырса палѣртатпѣр (Нина, Галя).

Сѣмахсене пѣлтерѣшѣ енчен ушкѣнласси-тишкересси ерипенех вѣсен улшѣну мелѣсене сѣнассипе сѣхѣнса каять. Пусламѣш классенче ачасем пилѣк тѣп пуплев пѣйне уйѣрма вѣренесѣ: *япала ячѣ, глагол, паллѣ ячѣ, хисеп ячѣ, ылмаш (местоимени)*. Пуплев пѣйсене уйѣрмалли мелсемпе вѣсем пуплев пѣйсен терминѣсемпе паллашиччен чѣлай малтан паллашма тытѣнасѣ.

Программѣра палѣртнѣ пуплев пѣйсене вѣренекенсем лексика пѣлтерѣшне, ыйтѣвѣсене тата улшѣну мелѣсене кура уйѣрма ханѣхмалла. Ку тѣллевѣ пурнѣсlassи виѣ тапхѣра тѣсѣлать. 2-мѣш класра вѣренекенсем япалана, ѣсе, вѣсен паллисене пѣлтерекен сѣмахсен ыйтѣвѣсене калама ханѣхасѣ, сѣмахсене вѣсем мѣнле ыитурине кура ушкѣнлама тытѣнасѣ. 2-мѣш класра вѣсем япала ячѣ, *глагол, паллѣ ячѣ, ылмаш* терминсемпе усѣ курма ханѣхмалла. Ылмаш тесе ку класра сѣпат ылмашне каласѣ. Хыс сѣмахсемпе союзсем сѣнчен ятарласа вѣренмесѣ, анчах та вѣсем уйрѣм сѣмахсем пулнине туйма, вѣсене уйрѣм сѣрма ханѣхтарса пымалла.

3-мѣш класра вѣренекенсене япала ячѣсем улшѣннине, вѣсем пѣрреллѣ тата нумайлѣ хисепсенче пулнине, ытти сѣмахсемпе сѣхѣннѣ чух тѣрлѣ аффикс йышѣнма пултарнине тѣслѣхсемпе кѣтартса памалла. *Ўкѣм (надеж)* терминпа паллаштармалла мар, апла пулин те ачасем

Ўкём аффиксёсем йышанна япала ячёсен ыйтавёсене лартма вёренсе ситмелле. Ёс-хёлсене, вёсем хаш вэхатрине, палла ячёсене тёрлө ханәхтару тунә чух пёлтерёшпе ыйтавне кура палартма ханәхмалла. Шут хисеп ячёсен тулли тата кёске формисене тёрёс сырма ханәхтармалла, ку пуплев пайён кёске формисене япала ячёсемпе сыхантарма, вёсемпе пуплевре усә курма вёрентсе пымалла.

4-мёш класра маларах вёреннө пуплев пайёсемпе тёлёнрех паллаштарма, япала ячёсем мёнле ўкёмрине чухлама, терминпа усә курма, анлә усә куракан сәмахсене тёрлө ўкёмре лартма, тёрёс калама тата сырма вёрентмелле.

Ёс-хёл синчен те тёлёнрех вёрентмелле: тәтәшах пуплевре тёл пулаканнисене виё вэхатра сәпатлама, вёсен пурлә тата суклә формисемпе усә курма ханәхтармалла. Сәпатланә май сәпат формисемпе пёрреллө тата нумайлә хисепсенче тёрёс усә курма, вёсене тёрёс калама тата сырма вёрентмелле. Тёрлө ўкёмри япала ячёсене сәпат ылмашёпе ылмаштарнине сәнаттарса ку мелпе пуплевре усә курма хистемелле.

Палла ячёсем синчен те 4-мёш класра вёренекенсене сөнө пёлү памалла. Уйрамах вайлә степеньри ем-ешёл, сап-сарә, кан-кавак йышши палла ячёсене (терминне асанмасәр) тёрёс сырассине тимлемелле. Йёрке хисеп ячёсен ыйтавёсене лартма, вёсене ячёсемпе сыхантарма тата тёрёс сырма ханәхтарса пымалла, вёсемпе пуплевре усә курма вёрентмелле.

Грамматика формисем. Пуплев пайёсем пирки сүлрех каланисёр пусне кашни класрах уйрамах тимлемелли грамматика формисен шутёнче - япала ячёсен камәнләхне (сәпатне) палартасси, пулашу пёлтерёшлө япала ячёсен тәтәшрах тёл пулакан ўкём формисем.

Предложени. Кёсён классенче вёренекенсен: 1) предложени пуплевён тёллевне кура калуллә, ыйтуллә е хистевлө (хушуллә) пулнине, әна мёнле каланине кура — кашкәруллә е кашкәрусәр пулни синчен; 2) предложени членёсем синчен; 3) предложенири сәмахсен сыханәвө синчен; 4) предложени сәмах майлашәвөсенчен тәни синчен пёлмелле. Сак әнлавсемпе ачасене 4 сул хушшинче ерипен паллаштарса ситермелле.

1 -мёш класра ачасем предложение пуплевре асәрхама, әна сәмахран уйәрма, әна (тишкернө хысән) сырма, пысак сас паллинчен пуслама, вёсёнче пәнчә лартма вёренеçсө.

2 -мёш класра предложени вёсёнче, пәнчәсәр пусне, ыйту е кашкәру палли лартассипе паллашаçсө, уйрам сәмахсене палартса калама, предложени вёсёнчи паллапа тивёсүллө интонаци тума ханәхаçсө.

3-мёш класра вёренекенсем предложени пуплев тёллевне кура калуллă, ыйтуллă, хистевлĕ, интонацине кура — кăшкăруллă е кăшкăрусăр пулни синчен пĕлмелле, предложенин çак тĕсĕсемпе пуплевре тĕрĕс усă курма хăнăхмалла.

4-мёш класра ачасем пĕр йышши членлă (япала ячĕпе паллă ячĕсенчен, глаголтан пулнă тĕслĕхсем) предложенисемпе паллашаççĕ. Ку предложенисене тĕрĕс интонаципе калама, вĕсемпе каласура тата сырура усă курма, пĕр йышши членсене сырура хуреллĕ пăнчăпа (ансат тĕслĕхсем) уйăрма вĕренмелле.

Предложени членĕсемпе паллашасси 2-мёш класра пусланать. Ачасем кам е мĕн синчен тата мĕн каланине палăртакан сăмахсене тупма вĕренесçĕ. Çак класрах *подлежащи, сказуемй* терминсемпе усă курма тытăнаççĕ, вĕсен пĕлтерĕшĕсене чухлама пуçлаççĕ. 3-мёш класра *кĕçĕн членсем* терминпа паллаштармалла, *сăмах майлашйвĕ* ĕнлавпа, терминпа усă курма вĕрентмелле.

Хутсăр предложени тытăмне тишкересси класран класа ерипен кăткăсланса пымалла. Çавăнпа пĕрлех тĕрлĕ йышши предложени йĕркелеме вĕрентмелле, тунă предложенисене тĕрĕс сырма хăнăхтармалла.

Чĕлхе пĕлĕвĕн ĕнлавĕсемпе паллашни, чĕлхене тишкерме вĕренни орфографи правилисене ĕнланма, вĕсемпе усă курма пулăшмалла. Орфографи правилисемпе усă курма вĕрентес тĕллевпе куллен-кунах ерипен кăткăсланса пыракан хăнăхтарусем тутармалла. Сырнине тĕрĕслес ĕслая та аталантарсах пымалла.

Тĕрĕс сырма вĕрентесси кулленхи словарь ĕçĕпе, фонетика, морфологи тата синтаксис хăнăхтарăвĕсемпе тачă сыхăнмалла. Сырма йывăр сăмахсене (мĕн вĕрентме палăртнине шута илсе) çав хăнăхтарусене тăтăшах кĕртмелле, ачасем çав сăмахсене пĕр шикленÿсĕр сырма вĕренсе çитчĕр.

Сыхăнуллă пуплев. Кĕçĕн сулхи ачасем малашне мĕнле вĕренсе пырасси, ĕс-тăн илесси пуплевпе шухăшлав аталанăвĕнчен килет. Çавна кура сыхăнуллă пуплев хăнăхтарăвĕсем кашни урокрах тĕп вырăнта пулмалла. Вĕсене текста вулассипе, тăнлассипе сыхантармалла, вĕсемпе пĕрлех текст тăвасси те, ĕна сырасси те кашни класрах тивĕслĕ вырăн йышăнмалла.

Кĕçĕн классенче вĕренекенсен сыхăнуллă пуплевне аталантарасси, пĕтĕмĕшле илсен, сыхăнуллă текст тума вĕрентессипе пĕр килет. Вуланă е итленĕ калав, выляса кăтартнă диалог — ачасемшĕн çавăн евĕр текст тумалли тĕслĕхсем.

Малтанхи вӕхӕтра ачасем итленӕ е вуланӕ калава ӕывӕх текст тума, урӕхла каласан, изложени хатӕрлеме, каярахпа вара курни-илтни, вулани ӕинчен ӕыхӕнуллӕ каласа пама, ӕырма пуӕлаӕӕ.

ӕыхӕнуллӕ пуӕлев хӕнӕхтарӕвӕсене вулав урокӕсенче те, чӕлхе урокӕсенче те ирттермелле, вӕсене ӕамах вӕӕӕн каласа та, ӕырса та пурнӕӕламалла. Чӕлхе урокӕсенче, тӕпрен илсен, изложенисемпе сочиненисем, вулав урокӕсенче вара ӕамах вӕӕӕн тумалли ӕӕсем ытларах ӕӕнмелле.

Ачасене *текст* ӕнлава паллаштармалла, текстӕн тытӕмне ӕанаттармалла, ансат текстсем тума вӕрентмелле. ӕак ӕсре тӕрлӕ мелпе, курӕм хатӕрӕсемпе анлӕн уӕӕ курмалла.

АЧАСЕНЧЕН 4-МӔШ КЛАСРАН ВӔРЕНСЕ ТУХНӔ ТӔЛЕ КӔТЕКЕН РЕЗУЛЬТАТСЕМ

Пуӕleve пур енлӕн аталантарнӕ май чӕлхене ансат тишкерме, терминсемпе уӕӕ курма вӕрентесси

Харкамлӕх результатӕсем :

- таса, тӕрӕс, ыврӕнлӕ пуӕлев ӕыннӕн сапӕрлӕх тата пӕтӕмӕшле аталанӕвӕн палӕрӕмӕ пулнине ӕнланни;
- чӕлхепе тирпейлӕ, тӕрӕс уӕӕ курма вӕренес кӕмӕлӕсем ӕирӕппенни;
- хутшӕну культурин правиисемпе килӕшӕллӕн вӕхӕтра тав тума, кӕсару ыйтма, саламлама, вашават ӕамах хушма, япала ыйтса илме, чӕнӕве палӕртма пӕлни;
- чӕлхе харкам ӕславлӕ пултарулӕхне, шухӕш вӕӕевне палӕртмалли, аталантармалли хатӕр пулнине ӕнланни.

Предметсен пӕрлӕхлӕ результатӕсем:

- чӕлхе тӕп хутшӕну хатӕрӕ, наци культурин единици, вӕрену тата аталану хатӕрӕ пулнине ӕса хуни;
- чӕлхен тӕрлӕ ӕӕл куӕсенче кирлӕ тивӕслӕ информаци тупма, ӕнӕслӕ уӕӕ курма хӕнӕхса пыни;
- чӕлхе хатӕрӕсемпе хутшӕну тата вӕрену задачисемпе шайлашуллӕ тивӕслӕ уӕӕ курма вӕренсе пыни.

Предметӕн пайрам результатӕсем :

- вѣреннѣ пуплев пайѣсем, вѣсен паллисем, предложенин пѣр йышши членѣсем сѣнчен сирѣп пѣлни;
- вѣреннѣ орфограммѣсенчен тѣракан 55-60 сѣмахлѣ текста йѣнѣшсѣр, таса та илемлѣ сырса илме, диктант сырма пултарни;
- пѣр йышши членлѣ предложенире (вѣреннѣ тѣслѣхсем) чарѣну паллисем лартма вѣренни;
- сѣмахѣн сасѣпа сас палли тытѣмне тишкерме, тымарѣпе аффиксѣсене тупма хѣнѣхни;
- япала ячѣсен, сѣпат ылмашѣсен падежѣпе хисепне, глаголсен хисепне, сѣпачѣпе вѣхѣтне палѣртма пултарни;
- предложенин ансат синтаксис тытѣмне чухлама: вѣл тѣллевпе интонаци тѣлѣшѣнчен мѣнлине калама, унѣн тѣп членѣсемпе кѣсѣн членѣсене тупма, ыйтусем тѣрѣх вѣсен сѣхѣнѣвне тата пѣр йышши членсене асѣрхама хѣнѣхса пыни;
- харпѣр хѣй тѣллѣн тунѣ планпа усѣ курса 80-90 сѣмахлѣ текст тѣрѣх изложени сырма, пурнѣсра пулни-иртни, экскурсире курни, сѣнани сѣнчен сѣхѣнуллѣ пѣчѣк калав йѣркелеме (сочинени сырма) вѣренсе пыни.

4-Мѣш класс

Сѣхѣнуллѣ пуплев. Текст. Унѣн темипе тѣп шухѣшѣ. Текст тытѣмѣ (композици).

Изложенипе	сочинени	планѣсене	ушкѣнпа	тата	пѣччен	тѣвасси.				
Планпа	усѣ	курса	80-90	сѣмахлѣ	текст	тѣрѣх	тулли	е	кѣске	изло-
жени сырасси.										

Пурнѣсра пулса иртнѣ пѣр-пѣр ѣс сѣнчен ушкѣнпа хатѣрленнѣ хѣсѣсѣн пѣчѣк ѣслав (сочинени) хайласси.

Пуплев этикечѣ. Каланине хирѣслесси: вашаватлѣх тата тѣрккеслѣх. Касару ыйтасси, ѣкѣнѣве палѣртасси, ашшѣ-амѣшне, тус-тѣвана уяв ячѣпе саламласси.

Ёс хучёсем. Шкулти хаҗатпа, Шупашкарта тухса тӑракан ача-пӑча хаҗат-журналёпе ҫыхӑну тытма хистесси. Пӗлтерӱ ҫырма хӑнӑхтарасси.

Сӑмах йышне ўстересси, унна усӑ курма пӗлнине ҫирӗpletесси. Сӑмахсене тӑрлӗ мелпе ушкӑнласси

Апат-ҫимӗс ячӗсем, вӗсемпе ҫыхӑнакан ытти пуплев пайёсем: апельсин, груша, какао, кофе, крахмал, лимон, мандарин, пӑрӑс, персик, рагу, рассольник, сарделька, студень, сыр, тефтель, шницель;

йӱсӗ (тутлӑ) чуста, ҫӑр улми крахмалӗ, грек майӑрӗ, арахис майӑрӗ, шӗшкӗ майӑрӗ, кедр майӑрӗ, тутлӑ пӑрӑс, хура пӑрӑс, аш рассольникӗ, груша компочӗ, шӑратнӑ сыр, чӑмламалли резинка, ҫӑра чей, симӗс чей, йӱсӗтнӗ купӑста (пан улми);

чуста хур, чуста хӑпарнӑ, чей пӗсер, консервла, пӑрӑсла, хӗрхӱлен (тӗслӗх, су), чӗлхӱне ҫӑтӑн! (питӗ тутлӑ);

кӗрпек, сӗтек, тӑварак, хӗрхӱ (апат), шывак (сӗт, кӗсел).

Сут ҫанталӑкпа, йӗри-тавраляхпа ҫыхӑнакан сӑмахсем: Алтӑр ҫӑлтӑр, Шурӑм пуҫ ҫӑлтӑрӗ, тӱпе, Сурҫӗр ҫӑлтӑрӗ, ейӱ, лачака, океан, континент, тӱремлӗх, вулкан, материк, полюс, тундра; юшкӑнлӑ, шурлӑхлӑ, лачакаллӑ.

Ўсен-тӑран ячӗсем: ама хупахӗ, шӑнӑр курӑкӗ, тал пиҫен, ут куҫӗ, авӑн хаяр ути, куян купӑсти, алоэ, кактус, йӱсӗ курӑк, ниш курӑкӗ (лантӑш), шапа пӑтти, сарӑ ҫӑпӑл курӑкӗ, шыв лилийӗ, шыв курӑк (водоросли).

Тискер кайӑк ячӗсем: жираф, дельфин, кит, крокодил, морж, ондатра, песец, пурӑш, сӑвӑр, тюлень, хӑнтӑр, шашка, шӑши, юс; ондатра тирӗ, сӑсар ҫуха.

Хурт-кӑпшанкӑ ячӗсем: ӑман, вӑрӑм туна, вис, йӗп вӑрри, кӑпшанкӑ, кӑткӑ, кӗве, лӗпӗш, нӑрӑ, пӑван, сӑвӑс, сӑвӑслан, сӑпса, сӗлӗх, таракан, уяр, хӑнкӑла, хурт, шӑна, шӑрҫӑк, шӗвӗрӗлчен, шӗкӗ, эрешмен; хурт-кӑпшанкӑ, хурт-хӑмӑр, шӑна-пӑван, личинка, вӗлле хурчӗ, кӑткӑ тӗми, кӗве хурчӗ, купӑста лӗпӗшӗ, лӗпӗш хурчӗ, тислӗк нӑрри, шыв нӑрри, сӑпса йӑви, тӗкӗл тура йӑви, сӑрӑ хурт, хурт ами, шӑрҫӑк ҫӑрӑклатать, эрешмен карти.

Чӗлхене ансат тишкересси

Чёлхе пёлевён терминёсемпе паллашасси. Сăмах пулăвё. Аффиксем хушăнса сĕнĕ сăмахсем пулни. Хутлă сăмахсем. Мăшăр сăмахсем. Сăмахсене икĕ хут калани.

Япала ячĕ. Ўкĕмсем (падежсем). Текстри, предложенири япала ячĕсем мĕнле падежрине вĕсен ыйтăвĕсем тăрăх пĕлесси. Хупă сасăпа (*юлташ, телей, сунар, пĕлĕт, хĕвел, кун*) тата [а], [э], [ă], [ĕ], [у], [ў], [и] сасăсемпе пĕтекен япала ячĕсен вĕçленĕвĕ.

Сăпат ылмашĕсене текстра тупасси, вĕсем хăш падежрине палăртасси.

Глагол вăхăт, сăпат тата хисеп тăрăх улшăнни. Унăн пурлă тата суклă формисем.

Паллă ячĕсен тĕп, танлаштаруллă тата вайлă степенĕсем, вĕсемпе пуплевре усă курасси. Паллă ячĕсем -ак/-ек, -ăк/-ĕк, -кăн/кĕн, -чăн/-чĕн, -лă/-лĕ аффиксем хушăнса пулни.

Предложени. Предложенин пĕр йышши членĕсем. Вĕсем пĕтĕстерўпе (союзпа) (*анчах, çапах, тата, та(те)*) тата пĕтĕстерўсĕр (союзсăр) сыхăнни.

Пĕр йышши членлă предложенисем тума пĕлесси.

Орфографи тата **орфоэпи.** Мăшăр сăмахсене сырасси: *сĕтел-пукан, сĕт-çу.*

Икĕ хут калакан сăмахсене сырасси: *ял-ял, хĕрлĕ-хĕрлĕ, пин-пин.*

Сăпат ылмашĕсене тĕрĕс каласси, сырасси: *эпĕ (эп), эсĕ (эс), эпир (эпĕр), эсир (эсĕр); манăн (ман), санăн (сан); манра, манран, санра, санран, пирĕнте (пирте), сирĕnten (сиртен); вăл -унăн, ăна, унран.*

Япала ячĕсен падеж формисене тĕрĕс сырасси: *çыру - çырăвăн, çырăва; сăвă - сăвăн, сăва; пĕрчĕ - пĕрчĕн, пĕрче; мăкăнь -мăкăньпе е мăкăньре; район -районта е района.*

Глаголăн çак формисене тĕрĕс каласси, сырасси:

1) хальхи вăхăтăн сăпат формисене (*сыратăн - сырмăстăн, сыратăн - сырмăстăн (сырап - сырмап, сыран мар), ташлатпăр - ташламастпăр, ёçлетпĕр-ёçлеместпĕр, вулатпăр-вуламастпăр, вĕренетпĕр - вĕренместпĕр, ташлатăр - ташламастăр, ёçлетĕр - ёçлеместĕр, вĕренетĕр - вĕренместĕр, килетĕр - килместĕр, сыратў - сырмăстў (сырат - сырмас мар);*

2) пулас вăхăт формисене (*ту — тăвăп, тăвăн, тăвё; çи — çийĕн,*

çийĕп, çийĕ);

3)[р] сасăпа пĕтекен *йĕр, кĕр, кўр, пар, пер, пыр, тăр, хур, яр* глаголсен ирtnĕ вăхăт формисене: *кĕтĕм, кĕтĕн, кĕчĕ, кĕтĕмĕр* ([р] сасă тухса ўкет).

Семсе [л'], [н'], [т'] сасăсемпе пĕтекен самах тĕпĕ сумне -лă(-лĕ) аффикс хушăнса пулнă самахсенче ь сыраси: *кукăльлĕ, сунăньлĕ, тетрадьлĕ, медальлĕ, портфельлĕ*.

Паллă ячĕсен вайлă степенĕнче (*хуп-хура, тўп-тўрĕ, ем-ешĕл, çап-çутă, çап-сарă, кăн-кăвак*) дефис лартаси.

Пунктуац. Пĕр йышши членлă предложенисенче хўреллĕ пăнчă лартаси.

Таса та илемлĕ сыраси

Графика хăнăхăвĕсене малалла аталантарса пыраси. Самахсемпе предложенисене хăвăртрах сырма хăнăхтараси. (Кирлĕ самахсемпе предложенисене учитель хай суйласа илет.)

Чăваш чĕлхи урокĕсен календарлă тематика планĕ. 4 - мĕш класс.

Урок номерĕ.	Урок теми	Сехет йышĕ	Ĕç результатĕ			Ачасен ĕçĕ-хĕлĕ	Усă курмалли литература, кăтарту хатĕрĕсем.
			Кăмăл-сипете аталантараси	Универсаллă ĕç-хĕлсем	Предмет ашĕнчи пĕлў, хăнăху		
1-4	Предложени, самах, саса, сас палли.	1	Тăван çĕр-шыва юратма	Ачасен тавçăрулăхне	Пуплеве тишкерме хăнăхтараси.	Ачасем «Çĕрĕм-шывăм, Чăваш çĕр-	Ю.М.Виноградов, А.Р.Кульева. Чăваш

			вѣрентесси.	аталантарасси, пуплевне пуянлатасси.		шывѣ» калава вулаççѣ, Чăваш Республикин Патшалăх гимне пăхмасăр вѣренеççѣ.	чѣлхи. (ЧЧ). Ш.- 2014, 3-4стр.
5	Вѣреннине аса илесси.Алфавит.	2	Сас паллисен йеркине ,выранне таранрах вѣрентесси.	Ачасене ушкăнпа ѣçлеме вѣрентесси; харпăр хай ѣç вырăнне йѣркелеме хăнăхтарасси.	Предложенисене тѣрѣс чарăну туса илемлѣ вулама пѣлнине малалла аталантарасси, тѣп членсемпе кѣçĕн членсене предложенисенче тупма, предложенисене тунă чухне вѣсене кирлѣ вырăна лартма хăнăхтарасси, предложенири тѣп членсене тата сăмах майлашăвѣсене тупма хăнăхтарасси.	Ачасем кѣнекери хăнăхтарусене тата ѣç тетрадĕнче ѣçсене пурнăçлаççѣ.	Чч, 5-15стр. Э.Ф.Дмитриева, Т. Г. Эверскова «Диктант пуххи» Шупашкар. Чăваш кĕнеке издательстви. 2001ç.(ДП) 83 стр., курав диктанчĕ А.Р.Кульева, О.П.Кульев. Ёç тетрачĕ.4класс. Ш- 2013(ĖТ), 1-2стр
6	Тѣрѣслев ѣçѣ. Çырса илни.	1	Вѣсен кайăксене упрама вѣрентесси.	Ачасен çыхăнуллă пуплевне аталантарасси.	Текста тѣрѣс çырса илме хăнăхтарасси.	Текста çырса илеççѣ.	ЧЧ. 14 стр. 16 хан.
7	Сочинени. Çуллахи асра юлнă кун.	1	Аслисене хисеплеме вѣрентесси, ѣсе юратма	Ачасен çыхăнуллă пуплевне аталантарасси.	Текста харпăр хай тѣллĕн калăплама хăнăхтарни.	Ачасем вѣрентекен пулăшнине йѣркеленĕ текста астуса юлни тăрах çыраççѣ.	ЧЧ, 10 стр, үкерчĕк

			хӑнӑхтарасси.				
8-9	Уса сасӑсемпе хупа сасасем, сас паллисем.	2	Хӑрушсӑрлӑх правилисене пӑхӑнса пурӑнма хӑнӑхтарасси.	Шухӑшлава йӑркелесе пыни: пӗтӗмлетни; тӗслӗхсемпе ҫирӗплетни.	Сӑмах сасӑсенчен (сас паллисенчен) тытӑнса тӑнине аса илсе пӗтӗмлетесси, ҫемҫелӗх паллине, е, ҫ, ю, я сас паллисенче тӑрӑс ҫырма хӑнӑхтарасси.	Ачасем ҫаваш алфавитӗнчи сас паллисенче тишкереҫҫӗ, пусӑм ҫинчен каланине тӗслӗхсемпе ҫирӗплетме хӑнӑхаҫҫӗ.	ҪҪ, 16-20стр. ӒТ, 3-4стр.
10	Хыта уса сасасемпе семсе уса сасасем.	1	Пӑр-пӑринпе тӑрӑс хутшӑнса пурӑнма вӑрентесси.	Ачасен ҫыхӑнуллӑ пуплевне аталантарасси.	Этикет тата калаҫу этикете ӑнлавсемпе паллаштарасси.	Ачасем кӗнекери хӑнӑхтарусене пурнӑҫлаҫҫӗ.	ҪҪ, 21-23стр
11	Хыта хупа сасасемпе семсе хупа сасасем.	1	Ӓҫе юратма, туса упрама вӑрентесси.	Ҫыхӑнуллӑ пуплеве аталантарасси, шухӑшлава йӑркелесси, пӗтӗмлетесси.	Сӑмах тытӑмне тата морфемӑсен (сӑмах тымарӑпе аффиксен) пӗлтерӗшӗсене аса илесси, сӑмах пайӗсене тупма хӑнӑхтарасси.	Хӑнӑхтарусене пурнӑҫланӑ май ачасем сӑмах тӑвакан тата сӑмаха улӑштаракан аффикссене уйӑраҫҫӗ.	ҪҪ, 24-26стр. ДП, 87стр. сӑмах диктанчӗ ӒТ, 5стр.
12	Сывлах сунасси.Сывпуллаша сси.	1	Ачасене сӑпайлӑх сӑмахӗсемпе уса курма хӑнӑхтарасси.	Ачасене кӗнекепе ӗҫлеме вӑрентесси, ҫыхӑнуллӑ пуплеве аталантарасси, шухӑшлава йӑркелесси, пӗтӗмлетесси.	Ҫаваш ҫӗлхинчи сӑпайлӑх сӑмахӗсене сӑнасси, астуса юласси.	Ачасем кӗнекери хӑнӑхтарусене пурнӑҫлаҫҫӗ, сӑпайлӑх сӑмахӗсене тупаҫҫӗ.	ҪҪ, 27-30стр.
13	Диктант	1	Керкуннене	Ҫыхӑнуллӑ	ҫырма	Ачасем вӑрентекен	ИП, 104стр.

			санама верентесси.	пуплеве аталантарасси, шухайшлава йёркелесси, пётёмлетесси.	ханайхтарасси.	вуласа панай текста итленей хысхан астуса юлнине йёркипе сырассе.	
14	Хыта уса сасалла самахсенче (ь) палли сырасси.	1	Вёсен кайаксене юратма, упрама вёрентесси.	Сыхайнуллай пуплеве аталантарасси, шухайшлава йёркелесси, пётёмлетесси.	Саймах тавакан аффиксем хушса пёр саймахран сёней пёлтерейшлей тепёр саймах тума ханайхтарасси.	Ачасем саймах тавакан аффиксемпе палашассе, сёней саймахсем тума ханайхассе, паллай тунай саймахсенчи аффикссене тупассе.	ЧЧ, 31-35стр. ЁТ, 6стр.
15	Тёрёслев диктанчей.	1	Сут санталайк илемне туйма вёрентесси.	Ачасен тимлейхне аталантарасси.	Предложени вёсне чарайну палли лартма, семселейх паллине, е,ю,я сас паллисене, вайрамман илтёнекен хупай сасасене тёрес сырма пёлнине тёрёслесси.	Ачасем вёрентекен вуласа панай текста итлесе пынай май сырассе.	Таван чейлхе урокёсем, 21 с.
16	Уйаракан семселех пали сырасси.	1	Таван чейлхе пуянайлахне курма вёрентесси.	Сыхайнуллай пуплеве аталантарасси, шухайшлава йёркелесси, пётёмлетесси. Ушканпа ёсleme ханайхтарасси.	Майшайр саймахсен пулавейпе паллаштарасси, вёсене дефиспа сырма ханайхтарасси.	Ачасем кейнекери ханайхтарусене пурнайслассе, майшайр саймахсене тупассе, тёрес сырма ханайхассе.	ЧЧ, 35-39стр. ДП, 89стр. саймах диктанчей Ёс, 7стр. О. Г. Кульев, А. Р. Кульева. Чайвашла тёрес сыратайп. Орфографипе пунктуаци тетрайч. 2-4 мейш классем

							валли. Шупашкар: Чăваш кĕнеке издательстви: 2007 (ОПТ),21-24стр
17-18	Варам хупа сасса ике пер пек сас пали сырса палартни.	2	Çут çанталăк илемне курма вĕрентесси.	Çыхăнуллă пуплеве аталантарасси, шухăшлава йĕркелесси, пĕтĕмлетесси. Ушкăнпа ёçлеме хăнăхтарасси.	Пĕр сăмахах икĕ хут каласа сăмах форми тума тата çав формăна дефиспа сырма хăнăхтарасси.	Ачасем кĕнекери хăнăхтарусене пурнăçлаççĕ, икĕ хут калакан сăмахсене тупаççĕ, ёç тетрадĕнчи ёçсене пурнăçлаççĕ.	ЧЧ, 40-50стр. ДП, 92стр. аслав диктанчĕ ЁТ, 7стр. ОПТ, 21-24стр.
19	Таванлах – хуранташлах самахесем.	1	Ваттисене сума сума вĕрентесси.	Харпăр хайĕн ёç-хĕлне сăнас-хаклас аслай-хăнăхусене алла илсе пыни.	Пĕлтерĕпе сыру хушшинчи пĕрпеклĕхе тата уйрăмлăха кăтартасси, сырма хăнăхтарасси.	Ачасем вĕрентекен пулăшнине сыру е пĕлтерĕ йĕркелесе сыраççĕ.	
20-21	Вырас челхинчен йышанна хаш-пер самахсене сырасси.	1	Тăван чĕлхене юратма вĕрентесси.	Ачасен тимлĕхне аталантарасси.	Мăшăр сăмахсене тата сăмаха икĕ хут каланипе пулнă сăмах формисене дефиспа сырма пĕлнине тĕрĕслесси.	Ачасем вĕрентекен вуласа панă текста итлесе пынă май сыраççĕ.	ДП, 94 стр
22	Орфографи словаре.	1	Çут çанталăка упрама чĕнесси.	Çыхăнуллă пуплеве	Текст, абзац аяксемпе	Ачасем кĕнекери хăнăхтарусене	ЧЧ, 51-53 стр. ЁТ, 8-10 стр.

				аталантарасси, шухашлава йёркелесси, пётёмлетесси.	паллаштарни.	пурнәслақсә, ёс тетрачёпе ёслессә.	
23	Самах сыпаке.	1	Ўут җанталәк илемне туйма вёрентесси.	Ачасене кёнекепе ёслеме вёрентесси, сыханулла пулве аталантарасси, шухашлава йёркелесси, пётёмлетесси.	Текстән тёп шухашне уйәрма вёрентесси.	Ачасем кёнекери ханәхтарусене пурнәслақсә, текстән тёп шухашне паләртақсә.	ЧЧ, 59-66стр ЁТ, 8-10стр.
24- 25	Самахсене пер йеркерен тепер йеркене кусарасси.	2	Ўут җанталәка упрама чёнесси.	Харпәр хайён ёс- хёлне сәнас- хаклас әслай- ханәхусене алла илсе пыни.	Каласу тата сыру пулвене аталантарасси.	Планпа уса курса калав йёркелесе сырақсә.	ЧЧ, 50стр., 93 хән.
26	Тёрёслев диктанчә.	1	Чёр чунсене юратма вёрентесси.	Ачасен тимлөхне аталантарасси.	Ачасен пёлёвне тёрёслесси.	Ачасем вёрентекен вуласа панә текста итлесе пынә май сырақсә.	ДП, 94стр.
27- 28	Кам? Мен? Ыйтулла самахсем.	2	Ўут җанталәк илемне туйма вёрентесси.	Сыханулла пулве аталантарасси, шухашлава йёркелесси, пётёмлетесси, мәшәрпа ёслеме вёрентесси.	Текстән тытәмөпе паллаштарасси.	Ачасем кёнекери ханәхтарусене пурнәслақсә, текста пёлтерёшлө пайсем җине уйәрақсә.	ЧЧ, 66-71стр. ЁТ, 8-10стр.

29	Пер япалана пелтерекен самахсем.	2	Чёр чунсене юратма вёрентесси.	Ҙыхануллă пуплеве аталантарасси, шухашлава йёркелесси, пётёмлетесси, машарпа ёсleme вёрентесси.	Пёр йышши членсем синчен анлантарасси, союзсар Ҙыханакан пёр йышши членлă предложенисенче тёрёс интонаципе тума, кирлэ чарану лартма вёрентесси.	Ачасем кёнекери ханхтарусене пурнаслащё, пёр йышши членсене тупащё.	ЧЧ, 71-75стр. ЁТ, 11-12стр.
30	Изложени.	1	Кайаксене юратма вёрентесси.	Ҙыхануллă пуплеве аталантарасси, шухашлава йёркелесси, пётёмлетесси.	Изложени сырма ханхтарасси.	Ачасем вёрентекен вуласа панă текста итленё хысхан астуса юлнине йёркипе сыращё.	ИП, 107стр.
31	Япала нумайине пелтерекен самахсем.	3	Чёр чунсене упрама вёрентесси.	Ушканпа, пёр- пёрне анланса ёсleme ханхасси.	Пёр йышши членсене Ҙыхантаракан союзсемпе пётёмёшлён паллаштарасси, <i>анчах тата Ҙапах,</i> <i>та (те), тата, е</i> союзсемпе Ҙыханакан пёр йышши членлă предложенисене тёрёс вулама, калама тата сырма вёрентесси.	Пёр йышши членлă предложенисене вулащё, вёсене Ҙыхантаракан союзсене тупащё.	ЧЧ, 75-86стр. ДП.96стр. Астуса сырни. ЁТ, 11-12стр.
32	Сочинени. Ман	1	Чёр чунсене	Ҙыхануллă	Пёр йышши членлă	Юратнă чёр чун	

	юратнӑ чӗр чун.		юратма вӗрентесси.	пуплеве аталантарасси, шухӑшлава йӗркелесси, пӗтӗмлетесси.	предложенисем- пе ҫырура усӑ курма вӗреннӗ хӑнӑхӑва малалла аталантарасси тата ҫирӗплетесси.	ҫинчен сочинени ҫыраҫҫӗ.	
33	Тӗрӗслев диктанчӗ.	1	Чӗр чунсене юратма вӗрентесси.	Ачасен тимлӗхне аталантарасси.	Пӗр йышши членлӑ предложенисене мӗнле ҫырнине тӗрӗслесси.	Ачасем вӗрентекен вуласа панӑ текста итлесе пынӑ май ҫыраҫҫӗ.	ДП, 97 стр.
34	Сын ячесене, хушамачесе не, ашше ячесене пысак саспаллипе сырасси.	1	Ӗҫе юратма вӗрентесси.	Ҫыхӑнуллӑ пуплеве аталантарасси, шухӑшлава йӗркелесси, пӗтӗмлетесси, мӑшӑрпа ӗҫлеме вӗрентесси.	Япала ячӗсем, паллӑ ячӗсем тата глагол ҫинчен вӗренине аса илсе пӗтӗмлетесси, пуплев пайӗсене уйӑрса илме тата вӗсемпе тӗрӗс усӑ курма пӗлнине аталантарасси.	Ачасем кӗнекери хӑнӑхтарусене пурнӑҫлаҫҫӗ, сӑмахсене пӗлтерӗшне кура ушкӑнлаҫҫӗ.	ЧЧ, 87-89стр. ЧЧ, 88стр., 152хӑн. сӑва пӑхмасӑр вӗренмелле ӖТ, 13стр.
35	Пелтеру сырасси.	1	Ҫынна хисеплеме вӗрентесси.	Ҫыхӑнуллӑ пуплеве аталантарасси.	Мӗн вӑл пуплев пахалӑхӗ? ыйту ҫине хурав тупасси.	Тӗрлӗ темӑпа калаҫу йӗркелеҫҫӗ.	ЧЧ, 90-92стр.
36	Изложени.	1	Кайаксене юратма верентесси.	Ҫыхӑнуллӑ пуплеве аталантарасси.	Кӗнекере панӑ текст тӑрӑх изложени ҫырас хӑнӑхӑва ҫирӗплетесси.	Ачасем кӗнекери текст тӑрӑх изложени ҫыраҫҫӗ.	ЧЧ, 150 хӑн. 85 стр.
37- 38	Мен тавать? Мен тавассе? Ыйгусенчи глаголсем.	2	Ӗҫе юратма вӗрентесси.	Ҫыхӑнуллӑ пуплеве аталантарасси, шухӑшлава йӗркелесси,	Япала ячӗсем падежсем тӑрӑх улшӑнма пултарни ҫинчен ӑнлантарни.	Ачасем кӗнекери хӑнӑхтарусене пурнӑҫлаҫҫӗ, падеж ыйтӑвӗсене вӗренеҫҫӗ.	ЧЧ, 92-95стр. 168 хӑн. Астуса ҫырни.

				пѣтѣмлетесси, ушкѣнпа ѣслеме вѣрентесси.			ЁТ, 14стр.
39	Мен туре? Мен турес?ыйтусенчи глаголсем.	1	Ҙемьери Ҙынсене хисеплеме вѣрентесси.	Ҙыхѣнуллѣ пуплеве аталантарасси, шухѣшлава йѣркелесси, пѣтѣмлетесси, ушкѣнпа ѣслеме вѣрентесси.	Хупѣ сасѣпа пѣтекен япала ячѣсен вѣҘленѣвѣпе паллаштарасси, <i>ҘемҘелѣх паллипе,</i> <i>р, рь, л, ль, н, нь,</i> <i>сть, сь, зь</i> сас паллисемпе пѣтекен сѣмахсене тѣрѣс вѣҘлеме, Ҙырма вѣрентесси.	Ачасем кѣнекери хѣнѣхтарусене пурнѣҘланѣ май хупѣ сасѣпа пѣтекен япала ячѣсен вѣҘленѣвне тишкереҘҘѣ.	ҘҘ, 95-98стр. ЁТ, 15 стр.
40	Хиресле пелтерешле глаголсем.	2	Тѣрѣслѣхе вѣрентесси.	Ҙыхѣнуллѣ пуплеве аталантарасси, шухѣшлава йѣркелесси, пѣтѣмлетесси, ушкѣнпа ѣслеме вѣрентесси.	<i>[a], [e], [u]</i> сасѣсемпе пѣтекен япала ячѣсене вѣҘленѣ чух пару падежѣнче пулакан уйрѣмлѣхсене асѣрхама вѣрентесси, Ҙав падеж формисемпе Ҙырура тата калаҘура тѣрѣс усѣ курма хѣнѣхтарасси; <i>[ǎ], [y], [ÿ]</i> сасѣсемпе пѣтекен япала ячѣсен вѣҘленѣвѣнчи камѣнлѣхпа пару	Ачасем кѣнекери хѣнѣхтарусене пурнѣҘланѣ май усѣ сасѣпа пѣтекен япала ячѣсен вѣҘленѣвне тишкереҘҘѣ.	ҘҘ, 98-100стр. ДП, 104стр. сѣмах диктанчѣ ЁТ, 16стр.

					падежӗсенче пулакан уйрамлаӗхсене асӑрхама вӗрентесси, ку формӑсемпе тӗрӗс калама-сырма хӑнӑхтарасси.		
41	Сывах пелтерешле глаголсем.	1	Хӗллехи вӑрман илемлӗхне туйма вӗрентесси.	Ҫыхӑнулӑ пуплеве аталантарасси.	Ӛкерчӗк тӑрӑх сӑмахсене тӗрлӗрен падежсене лартса вӗсене ытти сӑмахсемпе тӗрӗс ҫыхӑнтарса сочинени сырма хӑнӑхтарасси.	Ӛкерчӗк тӑрӑх учитель пулашнине сочинени йӗркелесе сыраҫӗ.	ЧЧ, 103 стр
42	Тав тавасси.	1	Ӗҫе тӗплӗ тума вӗрентесси.	Ҫыхӑнулӑ пуплеве аталантарасси, шухӑшлава йӗркелесси, пӗтӗмлетесси, ушкӑнпа ӗҫлеме вӗрентесси.	Япала ячӗсене нумайла хисепре вӗҫленӗ чухне камӑнлаӗх, пару, вырӑн, туху падежӗсенче пулакан уйрамлаӗхсене асӑрхама вӗрентесси, ку формӑсемпе тӗрӗс калама-сырма хӑнӑхтарасси.	Ачасем кӗнекери хӑнӑхтарусене пурнӑҫланӑ май нумайла хисепри япала ячӗсен вӗҫленӗвне тишкересӗ.	ӖТ, 17-18стр. ЧЧ, 101-102стр.
43	Тӗрӗслев диктанчӗ.	1	Ҫут ҫанталӑка юратма вӗрентесси.	Ачасен тимлӗхне аталантарасси.	Япала ячӗсемпе вырӑнла усӑ курма тата вӗсене тӗрӗс сырма пӗлнине	Ачасем вӗрентекен вуласа панӑ текста итлесе пынӑ май сыраҫӗ.	ДП, 107стр.

					тёрёслесси.		
44-45	Япала паллине пелтерекен самахсем.	1	Сăпайлă пулма вёрентесси.	Çыхăнуллă пуплеве аталантарасси, шухăшлава йёркелесси, пётёмлетесси, мăшăрпа ёслеме вёрентесси.	Саламланă чух асра тытмалли правилăсемпе паллашасси, телефонпа калаşмалли, сыру сырмалли этикетпа паллашасси.	Ачасем кёнекери ханăхтарусене пурнăçлаççё.	ЧЧ, 105-107стр.
46	Тесе пелтерекен самахсем.	2	Вёсен кайăксене хёрхенме чёнесси.	Çыхăнуллă пуплеве аталантарасси, шухăшлава йёркелесси, пётёмлетесси, мăшăрпа ёслеме вёрентесси.	Паллă ячёсем синчен илнё пёлёве сирёплетесси, паллă ячёсем чăваш чёлхинче ёс паллине кăтартма пултарни синчен анлантарасси, синонимлă тата антонимлă паллă ячёсемпе усă курма ханăхтарасси.	Ачасем кёнекери ханăхтарусене пурнăçлаççё, паллă ячёсене уйăраççё, пёлтерёшне палăртаççё.	ЧЧ, 108-114стр. ДП, 108стр, сăмах диктанчё ЁТ,19стр.
47	Сынна санлакан самахсем.	1	Çут şанталăка юратма вёрентесси.	Çыхăнуллă пуплеве аталантарасси, шухăшлава йёркелесси, пётёмлетесси, мăшăрпа ёслеме вёрентесси.	Паллă ячăсен тёп тата танлаштару степёсен пулăвёпе паллаштарасси.	Ачасем кёнекери ханăхтарусене пурнăçлаççё, паллă ячёсене уйăраççё, степенёсене палăртаççё. Ёс тетрадёнчи ёсене пурнăçлаççё.	ЧЧ, 115-117стр. ЁТ,20-21стр
48	Изложени.	1	Чёр чунсене упрама	Çыхăнуллă пуплеве	Изложени сырас ханăхăва	Учитель панă план тăрăх изложени	ИП, 105 стр.

			вѣрентесси.	аталантарасси.	џирѣплетесси.	џыраџѣ.	
49	Сыру сырасси.	1	Аут џанталӑк илемне курма вѣрентесси.	Аыхӑнулӑ пуплеве аталантарасси, шухӑшлава йѣркелесси, пѣтѣмлетесси, мӑшӑрпа ѣҗлеме вѣрентесси.	Палӑ ячѣсен вӑйӑ стененѣн пуӑвѣпе паллаштарасси.	Ачасем кѣнекери хӑнӑхтарусене пурнӑҗлаҗѣ, палӑ ячѣсене уйӑраҗѣ, степенѣсене палӑртаҗѣ. Ўҗ тетрадѣнчи ѣҗсене пурнӑҗлаҗѣ.	ЧЧ, 117стр.- 120стр. ЎТ, 20-21стр
50	Тѣрѣслев диктанчѣ.	1	Чѣр чунсене юратма вѣрентесси.	Ачасен тимлѣхне аталантарасси.	Палӑ ячѣсемпе япала ячѣсене тѣрѣс џырма пѣлнине тѣрѣслесси.	Ачасем вѣрентекен вуласа панӑ текста итлесе пынӑ май џыраҗѣ.	ДП, 113 стр.
51	Хиресле пелтерешле пала ячесем.	2	Паттӑрӑх туйӑмне аталантарасси.	Аыхӑнулӑ пуплеве аталантарасси, шухӑшлава йѣркелесси, пѣтѣмлетесси, мӑшӑрпа ѣҗлеме вѣрентесси.	Хисеп ячѣсен пѣлтерѣшѣпе паллаштарасси, вѣсене тѣрѣс џырма хӑнӑхтарасси.	Ачасем кѣнекери хӑнӑхтарусене пурнӑҗлаҗѣ, хисеп ячѣсене уйӑраҗѣ. Ўҗ тетрадѣнчи ѣҗсене пурнӑҗлаҗѣ.	ЧЧ, 120-124стр. ЎТ, 24стр
52	Перешкел пелтерешле пала ячесем.	1	Сӑпайӑ пулма вѣрентесси.	Аыхӑнулӑ пуплеве аталантарасси, шухӑшлава йѣркелесси, пѣтѣмлетесси,	Ўҗ хучѣсемпе паллаштарасси, пѣлтерӑ џырма хӑнӑхтарасси.	Ачасем кѣнекери хӑнӑхтарусене пурнӑҗлаҗѣ.	ЧЧ, 125-128стр.

				мәшәрпа ёҗлеме вёрентесси.			
53	Ҙырса илни.	1	Ҙут җанталәка сәнама вёрентесси.	Ачасен тимлөхне аталантарасси.	Предложенисене хәвәрт тата таса җырса илме вёрентесси.	Текста тетраде җырса илеҗҗё.	ЧЧ, 99-100 стр.
54	Тереслев диктанче	2	Тәван җёр-шыва юратма вёрентесси.	Ҙыхәнүллә пуплеве аталантарасси, шухәшлава йёркелесси, пётёмлетесси, мәшәрпа ёҗлеме вёрентесси.	1, 2, 3-мөш сәпат местоименийёсемп е паллаштарасси, вёсене предложенире уйәрса илме хәнәхтарасси, сәпат местоименийёсене пёреллө тата нумайлә хисепсенче вёҗлеме вёрентесси, вёсен падежёсене паләртма хәнәхтарасси, тёрёс җырма вёрентесси.	Ачасем кёнекери хәнәхтарусене пурнәҗлаҗҗё, местоименисене уйәраҗҗё. Ёҗ тетрадёнчи ёҗсене пурнәҗлаҗҗё.	ЧЧ, 128-132стр. ДП, 114стр. суйлав диктанчө ЁТ, 25стр.
55- 57	Пуплеве предложении сине уйарасси	1	Туслә пулма вёрентесси.	Ҙыхәнүллә пуплеве аталантарасси.	Ашшө-амәшне, тус- тәвана уяв ячөпе саламлама вёрентесси.		ЧЧ, 133-134стр. ЧЧ, 135 стр, сәвва пәхмасәр вёренмелле
58- 59	Предложенин теп членесемпе кесен членесем.	1	Туслә пулма вёрентесси.	Ачасен тимлөхне аталантарасси.	Местоименисене тёрёс җырма пёлнине тёрёслесси.	Ачасем вёрентекен вуласа панә текста итлесе пынә май җыраҗҗё.	ДП, 116стр.
60	Калулла, ыйтулла, кашкарулла предложенисем.	1	Чёр чунсене юратма вёрентесси.	Ҙыхәнүллә пуплеве аталантарасси,	Глаголсен пурлә тата җуклә формисемпе	Ачасем кёнекери хәнәхтарусене пурнәҗлаҗҗё,	ЧЧ, 134стр-138стр. ДП, 118стр, астуса

				шухăшлава йъркелесси, пѣтѣмлетесси, мăшърпа ёслеме вѣрентесси.	паллаштарасси, вѣсене текста тупма хăнăхтарасси, пурлă тата ҫуклă формăри глаголсене текста тупас, пѣр формăран тепѣр форма тăвас, ҫуклă форма аффиксне тѣрѣс палъртас хăнăхусене ҫирѣплетесси.	глаголсене уйăраҫҫѣ. Ёҫ тетрадѣнчи ёҫсене пурнăҫлаҫҫѣ.	ҫырни ЁТ, 26стр.
61	Изложени.	1	Тăван халăхăн патър ывăлѣсемпе мăнаҫланма вѣрентесси.	ҫыхăнуллă пуплеве аталантарасси.	Изложени ҫырас хăнăхăва ҫирѣплетесси.	Учитель панă план тăрах изложени ҫыраҫҫѣ.	ИП, 127 стр.
62- 63	Сасасемпе сас паллисем, алфавит синчен вереннине аса илни.	1	Мухтанни ыра маррине анлантарасси.	ҫыхăнуллă пуплеве аталантарасси, шухăшлава йъркелесси, пѣтѣмлетесси, мăшърпа ёслеме вѣрентесси.	Глагол вăхăчѣ синчен вѣреннине аса илесси, вăхăт аффиксѣн сăмахри вырăнне кăтартасси.	Ачасем кѣнекери хăнăхтарусене пурнăҫлаҫҫѣ, глаголсене уйăраҫҫѣ, вăхăтне палъртаҫҫѣ. Ёҫ тетрадѣнчи ёҫсене пурнăҫлаҫҫѣ.	ЧЧ, 139стр-141стр. ЁТ, 27-28стр.
64	Тереслев диктанче	1	Эмел куракѣсене упрама вѣрентесси.	ҫыхăнуллă пуплеве аталантарасси, шухăшлава йъркелесси, пѣтѣмлетесси,	Глагол сăпачѣн пѣлтерѣшѣсемпе, аффиксѣсемпе паллаштарасси.	Ачасем кѣнекери хăнăхтарусене пурнăҫлаҫҫѣ, глаголсене уйăраҫҫѣ, сăпатне палъртаҫҫѣ. Ёҫ тетрадѣнчи ёҫсене	ЧЧ, 141стр-143стр. ЁТ, 27-28стр.

				ушкӑнпа ӗҫлеме вӗрентесси.		пурнӑҫлаҫҫӗ.	
65- 66	Япала яче, глагол, палла ячесем синчен вереннинне аса илни	1	Чӗр чунсене юратма вӗрентесси.	Ҫыхӑнулла пуплеве аталантарасси, шухӑшлава йӗркелесси, пӗтӗмлетесси, ушкӑнпа ӗҫлеме вӗрентесси.	Глагол хисеп тӑрӑх улшӑнма пултарнинне ӑнлантарасси, сӑпатлану ӑнлава уҫса парасси.	Ачасем кӗнекери хӑнӑхтарусене пурнӑҫлаҫҫӗ, глаголсене уйӑраҫҫӗ, хисепне палӑртаҫҫӗ. Ӗҫ тетрадӗнчи ӗҫсене пурнӑҫлаҫҫӗ.	ЧЧ, 143стр-145стр. ӖТ, 27-28стр.
67	Орфографи, синоним сен словаресем	1	Ҫут ҫанталӑк илемне туйма вӗрентесси.	Ачасен тимлӗхне аталантарасси.	Глаголсене тӗрлӗ формӑра мӗнле ҫырнине тӗрӗслесси.	Ачасем вӗрентекен вуласа панӑ текста итлесе пынӑ май ҫыраҫҫӗ.	Тӑван чӗлхе урокӗсем, 72 стр.
68	Петемлету уроке	2	Чӗр чунсене юратма вӗрентесси.	Ҫыхӑнулла пуплеве аталантарасси, шухӑшлава йӗркелесси, пӗтӗмлетесси, ушкӑнпа ӗҫлеме вӗрентесси.	Хальхи вӑхӑтри глаголӑн пӗлтерӗшлӗ пайӗсемпе паллаштарасси, вӑл пурлӑ е ҫуклӑ формӑра мӗнле сӑпатра тата хисепре пулнинне пӗлме хӑнӑхтарасси.	Ачасем кӗнекери хӑнӑхтарусене пурнӑҫлаҫҫӗ, глаголсене уйӑраҫҫӗ. Ӗҫ тетрадӗнчи ӗҫсене пурнӑҫлаҫҫӗ.	ЧЧ, 145стр-151стр. ӖТ, 29стр.
68	Хальхи вӑхӑтри глаголсене ҫырасси.	2	Ҫӑкӑра тирпейлӗ тытма вӗрентесси.	Ҫыхӑнулла пуплеве аталантарасси, шухӑшлава йӗркелесси, пӗтӗмлетесси, ушкӑнпа ӗҫлеме вӗрентесси.	Пурлӑ тата ҫуклӑ формӑри хальхи вӑхӑтри глаголсене тӗрӗс ҫырма хӑнӑхтарасси.	Ачасем кӗнекери хӑнӑхтарусене пурнӑҫлаҫҫӗ, глаголсене уйӑраҫҫӗ. Ӗҫ тетрадӗнчи ӗҫсене пурнӑҫлаҫҫӗ.	ЧЧ, 151стр-164стр. ӖТ, 29стр.

57	Сочинени. «Иванов бульварё».	1	Тăван халăхăн паттăр ывăлĕсемпе мăнаçланма вĕрентесси.	Çыхăнулла пуплеве аталантарасси, шухăшлава йĕркелесси, пĕтĕмлетесси.	Хальхи вăхăтри глаголсемпе усă курса, ўкерчĕк, курни-илтни, вулани тăрăх сочинени сырма вĕрентесси.	Ўкерчĕк тăрăх калав йĕркелесе сыраççĕ.	ЧЧ, стр. 163
58	Иртнĕ вăхăтри глаголсен сăпатланăвĕ.	3	Çут çанталăк пуламĕсене сăнама вĕрентесси.	Çыхăнулла пуплеве аталантарасси, шухăшлава йĕркелесси, пĕтĕмлетесси, мăшăрпа ёçлеме вĕрентесси.	Пурлă тата çуклă формăри иртнĕ вăхăтри глаголсен сăпатланăвĕпе паллаштарасси, сăмахăн пĕлтерĕшлĕ пайĕсене тупма вĕрентесси.	Ачасем кĕнекери хăнăхтарусене пурнăçлаççĕ. Ёç тетрадĕнчи ёçсене пурнăçлаççĕ.	ЧЧ, 165-173стр. ЁТ, 30стр.
59	Пулас вăхăтри глаголсен сăпатланăвĕ.	2	Тўрĕ чунлă, ёçчен пулма вĕрентесси.	Çыхăнулла пуплеве аталантарасси, шухăшлава йĕркелесси, пĕтĕмлетесси, мăшăрпа ёçлеме вĕрентесси.	Пурлă тата çуклă формăри пулас вăхăтри глаголăн тытăмĕпе паллаштарасси, глаголăн сăпатне тата хисепне тĕрĕс палăртма хăнăхтарасси.	Ачасем кĕнекери хăнăхтарусене пурнăçлаççĕ. Ёç тетрадĕнчи ёçсене пурнăçлаççĕ.	ЧЧ, 174стр-180 стр ДП, 124стр, уйлав диктанчĕ ЁТ,30стр.
60	Глагол çинчен вĕреннине пĕтĕмлетни.	1	Ачасене çут çанталăк сыхлавçисем пулма хатĕрлесси.	Çыхăнулла пуплеве аталантарасси, шухăшлава йĕркелесси, пĕтĕмлетесси, мăшăрпа ёçлеме	Глагол тытăмне, формисене аса илсе çирĕплетесси, глагол формисене пĕр-пĕринчен уйăрса илме, вĕсене тĕрĕс сырма хăнăхтарасси.	Ачасем кĕнекери хăнăхтарусене пурнăçлаççĕ, глаголсене уйăраççĕ. Ёç тетрадĕнчи ёçсене пурнăçлаççĕ.	ЧЧ, 180стр-184стр ЁТ, 31стр.

				вѣрентесси.			
61	Тѣрѣслев диктанчѣ. Таван ялам.	1	Таван яла ялан асра тытма кирлине ѣненгересси.	Ачасен тимлѣхне аталантарасси.	Хальхи вѣхѣтри глаголсене сырма вѣренине тѣрѣслесси.	Ачасем вѣрентекен вуласа панѣ текста итлесе пынѣ май сыраѣѣ.	Таван чѣлхе урокѣсем, 67стр.
62	Вѣренѣ сулѣнче ѣса хывнине аса илесси. Самах тытамѣ тата пулавѣ. Текст.	1	Пѣлѣве хаклама, таван халѣха юратма вѣрентесси.	Сыхѣнулла пуплеве аталантарасси, шухѣшлава ѣѣркелесси, пѣтѣмлетесси, мѣшѣрпа ѣслесси.	Вѣренѣре туяннѣ пѣлѣпе усѣ курма вѣрентесси.	Ачасем кѣнекери хѣнѣхтарусене тата ѣс тетрадѣнчи ѣссене пурнѣслаѣѣ.	ЧЧ, 185стр-189стр ѢТ, 32стр.
63	Тѣрѣслев изложенийѣ. Вѣрмане кам лартатѣ.	1	Сут ѣанталѣка юратма вѣрентесси.	Сыхѣнулла пуплеве аталантарасси.	Изложени сырма пѣлнине тѣрѣслесси.	Учитель вуласа панѣ текст тѣрѣх изложени сыраѣѣ.	ИП, 126 стр.
64	Предложени. Пуплев пайѣсем. Текст.	2	Пѣлѣве хаклама вѣрентесси.	Сыхѣнулла пуплеве аталантарасси, шухѣшлава ѣѣркелесси, пѣтѣмлетесси, мѣшѣрпа ѣслесси.	Вѣренѣре туяннѣ пѣлѣпе усѣ курма вѣрентесси.	Ачасем кѣнекери хѣнѣхтарусене тата ѣс тетрадѣнчи ѣссене пурнѣслаѣѣ.	ЧЧ, 189-198стр ОПТ, 31-38стр.
65	Самах тытаме тата пулаве.Текст.	1	Сут ѣанталѣка юратма вѣрентесси.	Ачасен тимлѣхне аталантарасси.	Ачасен пѣлѣвне тѣрѣслесси.	Ачасем вѣрентекен вуласа панѣ текста итлесе пынѣ май сыраѣѣ.	ДП, 125стр.
66	Предложени.Пуплев пайѣсем.	1	Предложени весне кирле чарану паллисем лартасси.				
67	Тѣрѣслев диктанчѣ	1	Пелеве хаклама верентесси.				

68	Петемлету уроке.	1	Верену суленче аса хывнине аса илессе				

Чӑваш чӑлхи урокӑсен календарлӑ тематика планӑ. 1 - мӑш класс.

Урок номерӑ.	Урок теми	Сехет йышӑ	Ӗҫ результачӑ			Ачасен ӗҫӑ-хӗлӑ	Усӑ курмалли литература, кӑтарту хатӑрӑсем.
			Кӑмӑл-сипете аталантарасси	Универсаллӑ ӗҫ-хӗлсем	Предмет ӑшӑнчи пӑлӑ, хӑнӑху		
1	Шкула. Урокра. Кун йерки. Каласу тата сыру.	1		Ачасен тавҫӑрулӑхне аталантарасси, пуплевне пуянлатасси.	Пуплеве тишкерме хӑнӑхтарасси.	Ачасем хайсене тытма пелни.	А.А.Ермошкина, НН Чернова, 3-8стр.
2	Предложени.Самах	2	Сас паллисен йеркине ,выранне таранрах вӑрентесси.	Ачасене ушкӑнпа ӗҫлеме вӑрентесси; харпӑр хӑй ӗҫ вырӑнне йӑркелеме хӑнӑхтарасси.	Предложенисене тӑрӑс чарӑну туса илемлӑ вулама пӑлнине малалла аталантарасси, тӑп членсемпе кӑҫӑн членсене предложенисенче тупма, предложенисене тунӑ чухне вӑсене кирлӑ вырӑна лартма хӑнӑхтарасси, предложенири тӑп членсене тата сӑмах	Ачасем кӑнекери хӑнӑхтарусене тата ӗҫ тетрадӑнче ӗҫсене пурнӑҫлаҫӑ.	Чч, 5-15стр. Э.Ф.Дмитриева, Т. Г. Эверскова «Диктант пуххи» Шупашкар. Чӑваш кӑнеке издательстви. 2001ҫ.(ДП) 83 стр., курав диктанчӑ А.Р.Кульева, О.П.Кульев. Ӗҫ тетрачӑ.4класс. Ш-2013(ӖТ), 1-2стр

					майлашăвĕсене тупма хăнăхтарасси.		
3	Текст.Уса тата хупа сасасем.Самах.	1	Вĕсен кайăксене упрама вĕрентесси.	Ачасен ҫыхăнулла пуплевне аталантарасси.	Текста тĕрĕс ҫырса илме хăнăхтарасси.	Текста ҫырса илесҫĕ.	ЧЧ. 14 стр. 16 хăн.
4	(а) саса,А а сас паллисем	1	Аслисене хисеплеме вĕрентесси, ёҫе юратма хăнăхтарасси.	Ачасен ҫыхăнулла пуплевне аталантарасси.	Текста харпăр хай тĕллĕн калăплама хăнăхтарни.	Ачасем вĕрентекен пулашнипе йĕркеленĕ текста астуса юлни тăрăх ҫыраҫҫĕ.	ЧЧ, 10 стр, укерчĕк
5	(у) саса, У у сас паллисем.	1	Хăрушсăрлăх правилисене пăхăнса пурама хăнăхтарасси.	Шухăшлава йĕркелесе пыни: пĕтĕмлетни; тĕслĕхсемпе ҫирĕплетни.	Сăмах сасăсенчен (сас паллисенчен) тытăнса тăнине аса илсе пĕтĕмлетесси, е,ҫ, ю, я сас паллисенче тĕрĕс ҫырма хăнăхтарасси.	Ачасем чăваш алфавитĕнчи сас паллисенче тишкересҫĕ, пусăм ҫинчен каланине тĕслĕхсемпе ҫирĕплетме хăнăхаҫҫĕ.	ЧЧ, 16-20стр. ЁТ, 3-4стр.
6	(н,л) сасасем, Н н,Лл сас паллисем	1	Пĕр-пĕринпе тĕрĕс хутшăнса пурама вĕрентесси.	Ачасен ҫыхăнулла пуплевне аталантарасси.	Этикет тата калашу этикечĕ аналвсемпе паллаштарасси.	Ачасем кĕнекери хăнăхтарусене пурнăҫлаҫҫĕ.	ЧЧ, 21-23стр
7	(х,м) сасасем, Хх,Мм сас паллисем	1	Ёҫе юратма, туса упрама вĕрентесси.	Ҫыхăнулла пуплеве аталантарасси, шухăшлава йĕркелесси, пĕтĕмлетесси.	Сăмах тытăмне тата морфемăсен (сăмах тымарĕпе аффиксен) пĕлтерĕшĕсене аса илесси, сăмах пайĕсене тупма	Хăнăхтарусене пурнăҫланă май ачасем сăмах тăвакан тата сăмаха улаштаракан аффиксене уйăраҫҫĕ.	ЧЧ, 24-26стр. ДП, 87стр. сăмах диктанчĕ ЁТ, 5стр.

					хәнәхтарасси.		
8	(а,ы)сасасем, Аа,Ыы сас паллисем	1	Ачасене сәпайләх сәмахәсемпе усә курма хәнәхтарасси.	Ачасене кәнекепе еҗлеме вәрентесси, җыхәнүллә пуплеве аталантарасси, шухәшлава йәркелесси, пәтәмлетесси.	Чаваш чәлхинчи сәпайләх сәмахәсене сәнасси, астуса юласси.	Ачасем кәнекери хәнәхтарусене пурнәҗлаҗҗә, сәпайләх сәмахәсене тупаҗҗә.	ЧЧ, 27-30стр.
9	(Р,Ш) сасасем, Рр,Шш сас паллисем	1	Керкуннене санама верентесси.	җыхәнүллә пуплеве аталантарасси, шухәшлава йәркелесси, пәтәмлетесси.	җырма хәнәхтарасси.	Ачасем вәрентекен вуласа панә текста итленә хыҗҗән астуса юлнине йәркипе җыраҗҗә.	ИП, 104стр.
10	(В,С) сасасем, Вв,Сс сас паллисем	1	Вәҗен кайәксене юратма, упрама вәрентесси.	җыхәнүллә пуплеве аталантарасси, шухәшлава йәркелесси, пәтәмлетесси.	Сәмах тәвакан аффиксем хушса пәр сәмахран җәнә пәлтерәшлә тепәр сәмах тума хәнәхтарасси.	Ачасем сәмах тәвакан аффиксемпе палашаҗҗә, җәнә сәмахсем тума хәнәхаҗҗә, паллә тунә сәмахсенчи аффикссене тупаҗҗә.	ЧЧ, 31-35стр. ЁТ, 6стр.
11	(с,п) сасасем,Сс Пп сас паллисем	1	җут җанталәк илемне туйма вәрентесси.	Ачасен тимләнне аталантарасси.	Предложени вәҗне чарәнү палли лартма, җемҗеләх паллине, е,ю,я сас паллисене, вәрәмман илтәннекен хупә сасәсене тәрәс	Ачасем вәрентекен вуласа панә текста итлесе пынә май җыраҗҗә.	Таван чәлхе урокәсем, 21 с.

					сырма пѐлнине тѐрѐслесси.		
12	(и,е,э,е,у)сасасем, Ии,Ее,Ее.Ээ,Уу сас паллисем	1	Таван чѐлхе пуянлӑхне курма вѐрентесси.	Сыхӑнулӑ пулпе аталантарасси, шухӑшлава йѐркелесси, пѐтѐмлетесси. Ушкӑнпа ёслеме хӑнӑхтарасси.	Мӑшӑр сӑмахсен пулӑвѐпе паллаштарасси, вѐсене дефиспа сырма хӑнӑхтарасси.	Ачасем кѐнекери хӑнӑхтарусене пурнӑслаççѐ, мӑшӑр сӑмахсене тупаççѐ, тѐрѐс сырма хӑнӑхаççѐ.	ЧЧ, 35-39стр. ДП, 89стр. сӑмах диктанчѐ Ёç, 7стр. О. Г. Кульев, А. Р. Кульева. Чӑвашла тѐрѐс сыратап. Орфографипе пунктуаци тетрачѐ. 2-4 мѐш классем валли. Шупашкар: Чӑваш кѐнеке издательстви: 2007 (ОПТ),21-24стр
13	(т,к)(сасасем, Тт,Кк сас паллисем	2	Çут çанталӑк илемне курма вѐрентесси.	Сыхӑнулӑ пулпе аталантарасси, шухӑшлава йѐркелесси, пѐтѐмлетесси. Ушкӑнпа ёслеме хӑнӑхтарасси.	Пѐр сӑмахах икѐ хут каласа сӑмах форми тума тата çав формӑна дефиспа сырма хӑнӑхтарасси.	Ачасем кѐнекери хӑнӑхтарусене пурнӑслаççѐ, икѐ хут калакан сӑмахсене тупаççѐ, ёç тетрадѐнчи ёçсене пурнӑслаççѐ.	ЧЧ, 40-50стр. ДП, 92стр. ӑслав диктанчѐ ЁТ, 7стр. ОПТ, 21-24стр.
14	Б,Ъ сас паллисем	1	Ваттисене сума сума вѐрентесси.	Харпӑр хӑйѐн ёç-хѐлне сӑнас-хаклас ӑслай-хӑнӑхусене алла илсе пыни.	Пѐлтерӱпе сыру хушшинчи пѐрпеклѐхе тата уйрӑмлӑха кӑтартасси, сырма хӑнӑхтарасси.	Ачасем вѐрентекен пулӑшнине сыру е пѐлтерӱ йѐркелесе сыраççѐ.	

15-16	Вырас челхинчен йышанна хаш-пер сасасене, сас паллисемпе паллашасси: Оо, Бб, Гг, Дд, Жж, Зз, Фф, Цц, Щщ.	1	Таван чёлхене юратма вёрентесси.	Ачасен тимлөхне аталантарасси.	Машар сәмахсене тата сәмаха икә хут каланипе пулнә сәмах формисене дефиспа сырма пелнине төрәслесси.	Ачасем вёрентекен вуласа панә текста итлесе пынә май сыраççе.	ДП, 94 стр
17	Йй, Юю, Яя, Ее. сасасем, сас паллисем	1	Çут çанталәка упрама чёnessи.	Çыхануллә пуплеве аталантарасси, шухашлава йёркелесси, пётмлетесси.	Текст, абзац әнлавсемпе паллаштарни.	Ачасем кёнекери хәнәхтарусене пурнәçлаççе, еç тетрачөпе еçлеççе.	ЧЧ, 51-53 стр. ЁТ, 8-10 стр.
18	Вереннине сиреплетесси. Алфавит.	1	Çут çанталәк илемне туйма вёрентесси.	Ачасене кёнекепе еçлеме вёрентесси, çыхануллә пуплеве аталантарасси, шухашлава йёркелесси, пётмлетесси.	Текстән төп шухашне уйәрма вёрентесси.	Ачасем кёнекери хәнәхтарусене пурнәçлаççе, текстән төп шухашне паләртаççе.	ЧЧ, 59-66стр ЁТ, 8-10стр.
19	Хамар теллен вулатпар. И.Я.Яковлев	2	Çут çанталәка упрама чёnessи.	Харпәр хайбән еç-хёлне сәнас-хаклас әслай-хәнәхусене алла илсе пыни.	Каласу тата сыру пуплевне аталантарасси.	Планпа усә курса калав йёркелесе сыраççе.	ЧЧ, 50стр., 93 хән.

20	А.Г.Николаев.	1	Чёр чунсене юратма вёрентесси.	Ачасен тимлѣхне аталантарасси.	Ачасен пѣлѣвне тѣрѣслесси.	Ачасем вѣрентекен вуласа панă текста итлесе пынă май сыраççѣ.	ДП, 94стр.
21	Чаваш сершыве.	2	Çут çанталăк илемне туйма вёрентесси.	Çыхăнуллă пулве аталантарасси, шухăшлава йѣркелесси, пѣтѣмлетесси, мăшăрпа ёçлеме вёрентесси.	Текстăн тытăмѣпе паллаштарасси.	Ачасем кѣнекери хăнăхтарусене пурнăçлаççѣ, текста пѣлтерѣшлѣ пайсем çине уйăраççѣ.	ЧЧ, 66-71стр. ЁТ, 8-10стр.
22	Тарлана Тарас.И Шухши	2	Чёр чунсене юратма вёрентесси.	Çыхăнуллă пулве аталантарасси, шухăшлава йѣркелесси, пѣтѣмлетесси, мăшăрпа ёçлеме вёрентесси.	Пѣр йышши членсем çинчен ѳнлантарасси, союзсăр çыхăнакан пѣр йышши членлă предложенисенче тѣрѣс интонаципе тума, кирлѣ чарăну лартма вёрентесси.	Ачасем кѣнекери хăнăхтарусене пурнăçлаççѣ, пѣр йышши членсене тупаççѣ.	ЧЧ, 71-75стр. ЁТ, 11-12стр.
23	Асанне.Н Ыдарай	1	Кайаксене юратма вёрентесси.	Çыхăнуллă пулве аталантарасси, шухăшлава йѣркелесси, пѣтѣмлетесси.	Изложени сырма хăнăхтарасси.	Ачасем вѣрентекен вуласа панă текста итленѣ хыççăн астуса юлнине йѣркипе сыраççѣ.	ИП, 107стр.
24	Чах чепписем.Г.Мальцев	3	Чёр чунсене упрама вёрентесси.	Ушкăнпа, пѣр-пѣрне ѳнланса ёçлеме хăнăхасси.	Пѣр йышши членсене сыхăнтаракан союзсемпе	Пѣр йышши членлă предложенисене вулаççѣ, вѣсене сыхăнтаракан	ЧЧ, 75-86стр. ДП.96стр. Астуса сырни.

					пѣтѣмѣшлѣн паллаштарасси, анчах тата <i>җанах, та (те), тата, е</i> союзсемпе җыхънакан пѣр йышши членлѣ предложенисене тѣрѣс вулама, калама тата җырма вѣрентесси.	союзсене тупаҗҗѣ.	ЁТ, 11-12стр.
25	Юмах ярап ,юптарап	1	Чѣр чунсене юратма вѣрентесси.	Җыхънуллѣ пуплеве аталантарасси, шухъшлава йѣркелесси, пѣтѣмлетесси.	Пѣр йышши членлѣ предложенисем-пе җырура усѣ курма вѣреннѣ хънъхъва малалла аталантарасси тата җирѣплетесси.	Юратнѣ чѣр чун җинчен сочинени җыраҗҗѣ.	
26	Тилепе шаши сури	1	Чѣр чунсене юратма вѣрентесси.	Ачасен тимлѣхне аталантарасси.	Пѣр йышши членлѣ предложенисене мѣнле җырнине тѣрѣслесси.	Ачасем вѣрентекен вуласа панѣ текста итлесе пынѣ май җыраҗҗѣ.	ДП, 97 стр.
27	Веренни –пысак пуянлах	1	Ёҗе юратма вѣрентесси.	Җыхънуллѣ пуплеве аталантарасси, шухъшлава йѣркелесси, пѣтѣмлетесси, мѣшърпа ѣҗлеме вѣрентесси.	Япала ячѣсем, паллѣ ячѣсем тата глагол җинчен вѣренине аса илсе пѣтѣмлетесси, пуплев пайѣсене уйърса илме тата вѣсемпе тѣрѣс усѣ курма пѣлнине аталантарасси.	Ачасем кѣнекери хънъхътарусене пурнѣҗлаҗҗѣ, сѣмахсене пѣлтерѣшне кура ушкънлаҗҗѣ.	ЧЧ, 87-89стр. ЧЧ, 88стр.,152хън. сѣвва пѣхмасър вѣренмелле ЁТ, 13стр.
28	Эп хамах	1	Җынна хисеплеме	Җыхънуллѣ	Мѣн вѣл пуплев	Тѣрлѣ темѣпа калаҗу	ЧЧ, 90-92стр.

			вѣрентесси.	пуплеве аталантарасси.	пахалӕхѣ? ыйту сине хурав тупасси.	йѣркелессѣ.	
29	Чи тутли .Б.Данилов.	1	Кайаксене юратма верентесси.	Сыхӕнулӕ пуплеве аталантарасси.	Кѣнекере панӕ текст тӕрӕх изложени сырас хӕнӕхӕва сирѣплетесси.	Ачасем кѣнекери текст тӕрӕх изложени сырассѣ.	ЧЧ, 150 хӕн. 85 стр.
30	Сурална кун	2	Ӕсе юратма вѣрентесси.	Сыхӕнулӕ пуплеве аталантарасси, шухӕшлава йѣркелесси, пѣтѣмлетесси, ушкӕнпа ӕслеме вѣрентесси.	Япала ячѣсем падежсем тӕрӕх улшӕнма пултарни сӕнчен ӕнлантарни.	Ачасем кѣнекери хӕнӕхтарусене пурнӕсӕлассѣ, падеж ыйтӕвѣсене вѣренессѣ.	ЧЧ, 92-95стр. 168 хӕн. Астуса сырни. ӔТ, 14стр.
31	Мен тума юрамасть?	1	Семьери сынсене хисеплеме вѣрентесси.	Сыхӕнулӕ пуплеве аталантарасси, шухӕшлава йѣркелесси, пѣтѣмлетесси, ушкӕнпа ӕслеме вѣрентесси.	Хупӕ сасӕпа пѣтекен япала ячѣсен вѣсленѣвѣпе паллаштарасси, <i>семселӕх паллипе, р, рь, л, ль, н, нь, сть, сь, зь</i> сас палисемпе пѣтекен сӕмахсене тѣрѣс вѣслеме, сырма вѣрентесси.	Ачасем кѣнекери хӕнӕхтарусене пурнӕсӕланӕ май хупӕ сасӕпа пѣтекен япала ячѣсен вѣсленѣвне тишкерецсѣ.	ЧЧ, 95-98стр. ӔТ, 15 стр.
32	Уяв-урок.Сыва пул ман юратна перремеш кенекем	2	Тѣрѣслѣхе вѣрентесси.	Сыхӕнулӕ пуплеве аталантарасси, шухӕшлава йѣркелесси, пѣтѣмлетесси,	<i>[a], [e], [u]</i> сасӕсемпе пѣтекен япала ячѣсене вѣсленѣ чух пару падежӕнче пулакан уйрӕмлӕхсене	Ачасем кѣнекери хӕнӕхтарусене пурнӕсӕланӕ май усӕ сасӕпа пѣтекен япала ячѣсен вѣсленѣвне тишкерецсѣ.	ЧЧ, 98-100стр. ДП, 104стр. сӕмах диктанчѣ ӔТ, 16стр.

				ушкӑнпа ӗҫлеме вӗрентесси.	асӑрхама вӗрентесси, ҫав падеж формисемпе ҫырура тата калаҫура тӗрӗс усӑ курма хӑнӑхтарасси; [ӑ], [у], [ӳ] сасӑсемпе пӗтекен япала ячӗсен вӗҫленӗвӗнчи камӑнлӑхпа пару падежӗсенче пулакан уйрӑмлӑхсене асӑрхама вӗрентесси, ку формӑсемпе тӗрӗс калама-ҫырма хӑнӑхтарасси.		
33	Тереслев диктанче Вереннине сиреплетесси	1	Хӗллехи вӑрман илемлӗхне туйма вӗрентесси.	Ҫыхӑнуллӑ пуплеве аталантарасси.	Ӛкерчӗк тӑрӑх сӑмахсене тӗрлӗрен падежсене лартса вӗсене ытти сӑмахсемпе тӗрӗс ҫыхӑнтарса сочинени ҫырма хӑнӑхтарасси.	Ӛкерчӗк тӑрӑх учитель пулӑшнине сочинени йӗркелесе ҫыраҫҫӗ.	ЧЧ, 103 стр

